

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 289

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile 144 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3789) ile Milli Savunma Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3789 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Katılma Yazıları7

- Genel Gerekçesi9

- Madde Gerekçeleri.....10

• Milli Savunma Komisyonu Raporu.....12

• Muhalefet Şerhleri19

• Ek Görüş51

• Teklif Metni.....61

• Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....61

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Abdulhamit Gül</i> Gaziantep AK Parti Grup Başkanvekili	<i>Erkan Akçay</i> Manisa MHP Grup Başkanvekili	<i>Filiz Kılıç</i> Nevşehir MHP Grup Başkanvekili
<i>Hulusi Akar</i> Kayseri	<i>Mustafa Kalaycı</i> Konya	<i>Mehmet Ali Çelebi</i> İzmir
<i>İsmail Faruk Aksu</i> İstanbul	<i>Refik Özen</i> Bursa	<i>Ümmügülşen Öztürk</i> İstanbul
<i>Murat Cahid Cıngı</i> Kayseri	<i>Şahin Tin</i> Denizli	<i>Yakup Otgöz</i> Muğla
<i>Harun Mertoğlu</i> Rize	<i>Veysel Tipioğlu</i> Kocaeli	<i>Cüneyt Yüksel</i> İstanbul
<i>Fatma Aksal</i> Edirne	<i>Osman Zabun</i> Isparta	<i>İbrahim Ufuk Kaynak</i> Ordu
<i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir	<i>Nazım Maviş</i> Sinop	<i>Süleyman Özgün</i> Nevşehir
<i>İbrahim Yurdunuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Arslan Tatar</i> Şırnak	<i>Kemal Çelik</i> Antalya
<i>Zeki Korkutata</i> Bingöl	<i>Burhan Kayatürk</i> Van	<i>Ferhat Nasıroğlu</i> Batman
<i>Mehmet Uğur Gökgöz</i> Isparta	<i>Sevan Sivacioğlu</i> İstanbul	<i>Mustafa Köse</i> Antalya
<i>Seyithan İzsis</i> İstanbul	<i>Sami Çakır</i> Kocaeli	<i>Mehmet Emin Şimşek</i> Muş
<i>Muhammet Müfit Aydın</i> Bursa	<i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar	<i>Halil Uluay</i> Kastamonu
<i>Mustafa Alkayış</i> Adıyaman	<i>Nilgün Ök</i> Denizli	<i>Çiğdem Erdoğan</i> Sakarya
<i>Erol Keleş</i> Elâzığ	<i>Gökhan Diktaş</i> Tekirdağ	<i>Cevahir Uzkurt</i> Niğde

<i>İbrahim Ethem Taş</i>	<i>Mehmet Akif Yılmaz</i>	<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>
Antalya	Kocaeli	Elâzığ
<i>Mevlüt Kurt</i>	<i>İshak Şan</i>	<i>Adem Çalkın</i>
Kahramanmaraş	Adıyaman	Kars
<i>Kayhan Türkmenoğlu</i>	<i>Bünyamin Bozgeyik</i>	<i>Abdürrahim Dusak</i>
Van	Gaziantep	Şanlıurfa
<i>Müşerref Pervin Tuba Durgut</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>	<i>Orhan Ateş</i>
İstanbul	Samsun	Bayburt
<i>Şengül Karslı</i>	<i>Emel Gözükkara Durmaz</i>	<i>Cevahir Asuman Yazmacı</i>
İstanbul	Bursa	Şanlıurfa
<i>Mehmet Eyup Özkeçeci</i>	<i>Hasan Çilez</i>	<i>Ali Taylan Öztaylan</i>
Gaziantep	Amasya	Balıkesir
<i>Mesut Bozatlı</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>	<i>Çiğdem Karaaslan</i>
Gaziantep	Ankara	Samsun
<i>Radiye Sezer Katurcıoğlu</i>	<i>Ahmet Çolakoğlu</i>	<i>Tuba Köksal</i>
Kocaeli	Zonguldak	Kahramanmaraş
<i>Mervan Gül</i>	<i>Selami Altınok</i>	<i>İsmail Erdem</i>
Siirt	Erzurum	İstanbul
<i>Mehmet Emin Öz</i>	<i>Abdurrahim Fırat</i>	<i>Ayhan Salman</i>
Erzurum	Erzurum	Bursa
<i>Ayşen Gürcan</i>	<i>Mustafa Yavuz</i>	<i>Ercan Öztürk</i>
Eskişehir	Bursa	Düzce
<i>Mustafa Oğuz</i>	<i>Ertuğrul Kocacık</i>	<i>Necmettin Erkan</i>
Burdur	Sakarya	Kırşehir
<i>Ali İnci</i>	<i>Haluk İpek</i>	<i>Mevlüt Çavuşoğlu</i>
Sakarya	Amasya	Antalya
<i>Zeynep Yıldız</i>	<i>İsmail Ok</i>	<i>Faruk Kılıç</i>
Ankara	Balıkesir	Mardin
<i>Ali Kıratlı</i>	<i>Hasan Ekici</i>	<i>Ersan Aksu</i>
Mersin	Konya	Samsun

<i>İsa Mesih Şahin</i> İstanbul	<i>Seydi Gülsoy</i> Osmaniye	<i>Suna Kepolu Ataman</i> Diyarbakır
<i>Çiğdem Koncagül</i> Tekirdağ	<i>Mehmet Baykan</i> Konya	<i>Hasan Ufuk Çakır</i> Mersin
<i>Sayın Bayar Özsoy</i> Kayseri	<i>Mustafa Hakan Özer</i> Konya	<i>Adem Yeşildal</i> Hatay
<i>Kemal Karahan</i> Hatay	<i>Yusuf Ziya Aldatmaz</i> Bartın	<i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir
<i>Saffet Bozkurt</i> Zonguldak	<i>Durmuş Ali Keskinliç</i> Karabük	<i>Yıldız Konal Süslü</i> İstanbul
<i>Ahmet Mücahit Arınç</i> Manisa	<i>Ahmet Salih Dal</i> Kilis	<i>Latif Selvi</i> Konya
<i>Faruk Aytek</i> Adana	<i>Abdullah Doğru</i> Adana	<i>Hüseyin Altınsoy</i> Aksaray
<i>Cüneyt Aldemir</i> Tokat	<i>Zehranur Aydemir</i> Ankara	<i>Yahya Çelik</i> İstanbul
<i>Mustafa Arslan</i> Tokat	<i>İsmail Güneş</i> Uşak	<i>Sena Nur Çelik Kanat</i> İstanbul
<i>Resul Kurt</i> Adıyaman	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul	<i>Serkan Bayram</i> İstanbul
<i>Kaan Koç</i> Ardahan	<i>Selman Oğuzhan Eser</i> Karaman	<i>Süleyman Şahan</i> Yozgat
<i>Abdurrahman Babacan</i> Malatya	<i>Mehmet Sait Yaz</i> Diyarbakır	<i>Halis Dalkılıç</i> İstanbul
<i>Fehmi Alpay Özalan</i> İzmir	<i>Fuat Oktay</i> Ankara	<i>Rukiye Toy</i> Sivas
<i>Orhan Yegin</i> Ankara	<i>Şebnem Bursalı Aksoy</i> İzmir	<i>Nazım Elmas</i> Giresun
<i>Abdulkadir Özel</i> Hatay	<i>Mustafa Kaplan</i> Kırıkkale	<i>Mehmet Demir</i> Kütahya
<i>Atay Uslu</i> Antalya	<i>Ayşe Böhürler</i> Kayseri	<i>Ali Şahin</i> Gaziantep

Derya Bakbak
Gaziantep

Osman Gökçek
Ankara

Murat Kaya
Sakarya

Derya Ayaydın
İstanbul

Mestan Özcan
Tekirdağ

Fatma Serap Ekmekci
Kastamonu

Abdullah Ağralı
Konya

Ruken Kilerci
Ağrı

Büşra Paker
İstanbul

Emre Çalışkan
Nevşehir

Mustafa Hamarat
Ordu

Ömer Oruç Bilal Debgici
Kahramanmaraş

Mustafa Nedim Yamalı
Ankara

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026
Seda Sarıbaş
Aydın

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026
Yusuf Ahlatcı
Çorum

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026
Fatih Dönmez
Eskişehir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Hüseyin Yayman

Hatay

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Celalettin Köse

Gümüşhane

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Ersin Beyaz

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Nimet Özdemir

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Dursun Ataş

Kayseri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Ünal Karaman

Konya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

4 Ağustos 2026

Abdulkadir Akgül

Yozgat

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3789)	
ESAS	Milli Savunma Komisyonu
TALİ	İçişleri Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Şehitlik ve gazilik kavramları, Türk milletinin tarihsel hafızasında, devlet geleneğinde ve toplumsal vicdanında müstesna bir yere sahip olup, Devlet ve Millet adına gösterilen fedakârlığın en yüksek onursal ifadesini temsil etmektedir. Bu kavramlar; devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğinin, anayasal düzeninin ve kamu düzeninin korunması amacıyla yürütülen görevler sırasında meydana gelen yaralanma, maluliyet veya ölüm hâllerinin, bireysel bir sonuçtan ziyade kamu yararı, vatan hizmeti, sadakat ve üstün görev anlayışı çerçevesinde değerlendirilmesini ifade etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 61 inci maddesi ile Devlete; harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malûl ve gazileri koruma ve onlara yaraşır bir hayat seviyesi sağlama görevi verilmiştir. Bu anayasal yükümlülük doğrultusunda, şehitler, gaziler, vazife ve harp malulleri ile bunların hak sahiplerine tanınan malî, sosyal ve özlük haklarının güncel ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Kanun teklifiyle, terörle mücadele sırasında yaralanmakla birlikte malul sayılmayan personele aylık bağlanmakta, derece tespiti yapılanların aylıkları artırılmakta ve bu kişilerin 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere sağlanan haklardan yararlanmaları imkânı getirilmektedir. Tüm vazife malullerinden

hayatını kaybedenlerin, şehitlerimizin ana ve babalarına bağlanacak toplam aylık tutarına ilişkin asgari güvence güçlendirilmektedir. Bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödeme artırılmaktadır. 3713 sayılı Kanun kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler ile güvenlik korucuları, öğrenciler ve sivillerin aylıklarında artış yapılması amaçlanmaktadır. Er ve erbaşların yeniden muayene hakkına ilişkin yaş haddi “55 yaşını doldurdıkları” tarih esas alınarak yeniden düzenlenmektedir. Ayrıca, 15 Temmuz darbe teşebbüsü sırasında yaralanan gazilerden malul sayılmayanlara aylık bağlanmaktadır.

Kanun teklifiyle; şehitler, gaziler, vazife ve harp malulleri ile bunların hak sahiplerine ilişkin farklı kanunlarda yer alan hükümlerin güncel ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmesi, hak sahiplerinin kazanılmış haklarının korunması, sosyal devlet ilkesinin güçlendirilmesi ve Devlet adına üstün fedakârlık gösteren kişiler ile ailelerine sağlanan koruma mekanizmalarının daha etkin, hakkaniyete uygun ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, tüm vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin ana ve babalarına bağlanacak toplam aylık tutarının asgari ücretin net tutarından az olmaması amaçlanmaktadır.

Madde 2- Madde ile, bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödemenin net asgari ücretin iki katı tutarının iki buçuk katı tutarına çıkarılması suretiyle artırılması amaçlanmaktadır.

Madde 3- Madde ile, 3713 sayılı Kanun kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler ile güvenlik korucuları, öğrenciler ve sivillerin aylıklarında artış yapılması amaçlanmaktadır.

Madde 4- Madde ile, 3713 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (h), (i) ve (j) bentleri kapsamında terör eylemi nedeniyle yaralanmış olmakla birlikte ilgili mevzuatına göre malul sayılmadıkları için aylık bağlanamayanlardan, Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılanlara bağlanan aylıkların artırılması ile bu madde kapsamında aylık bağlananların, 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi kapsamında bulunanlar hariç olmak üzere, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler dışında 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere ilgili mevzuatta sağlanan diğer haklardan aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlandırılması amaçlanmaktadır.

Madde 5- Madde ile, terörle mücadele görevlerinin ifası sırasında terör eylemleri sonucu ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücutta penetran yaralanmaya neden olması veya ateşli silah, el yapımı patlayıcı (EYP), mayın, havan, roket, el bombası, şarapnel veya benzeri patlayıcı mühimmatın etkisiyle ya da bunların oluşturduğu blast ve termal etki sonucu meydana gelen yaralanmalar ile terör örgütü mensuplarının kesici, delici, ezici veya benzeri yakın muharebe niteliğindeki saldırıları sonucu meydana gelen yaralanmaların, Adli Tıp Kurumunca kullanılan tıbbî değerlendirme ölçütleri esas alınarak olay tarihindeki yaralanmalarının hafif nitelikte olmayan yaralanma niteliği taşıdığı ve mevcut sağlık durumu ile olay tarihindeki yaralanma arasında illiyet bağı bulunduğu en az bir adli tıp uzmanının yer aldığı sağlık kurulu raporuyla tespit edilenlerden; malul sayılmayan veya 13/7/1953 tarihli ve 4/1053 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayan Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli, Millî İstihbarat Teşkilatı mensupları, Emniyet Teşkilatının Emniyet Hizmetleri Sınıfına mensup personeli ile güvenlik korucularına aylık bağlanması, başvuru ve sağlık kurulu raporuna ilişkin usul ve esasların belirlenmesi, sonradan malul olduklarına karar verilenler ile bu Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrası

kapsamında derece tespiti yapılanlar hakkında ilgili hükümlerin uygulanması ve aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındakiler için ilgili mevzuatta sağlanan diğer haklardan aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlandırılması amaçlanmaktadır. Bu madde kapsamında yapılacak değerlendirmede, olay tarihindeki yaralanmanın hafif nitelikte olmayan yaralanma niteliği taşıyıp taşımadığı, Adli Tıp Kurumunca kullanılan “Türk Ceza Kanunu’nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi Rehberi”nde yer alan tıbbî değerlendirme ölçütleri esas alınır. Bu kapsamda penetran yaralanma; ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücuda girerek penetrasyon oluşturduğu, mühimmatın vücut içerisinde kaldığı, vücuda girip çıktığı veya tıbbî müdahale ile vücuttan çıkarıldığı yaralanmaları ifade etmektedir. Düzenleme, yalnızca maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olaylar hakkında bir defaya mahsus uygulanacak olup, bu tarihten sonra meydana gelen olaylar bakımından bu madde kapsamında yeni başvuru yapılamayacaktır. Başvuruların, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılması gerekmektedir.

Madde 6- Madde ile, er ve erbaşların yeniden muayene hakkına ilişkin yaş haddi, “55 yaşını doldurdukları” tarih esas alınarak düzenlenmektedir.

Madde 7- Madde ile, 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemlerin devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı oldukları sırada yaralanan kamu görevlileri ve sivillerden malul sayılmayan veya Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayanların kendilerine aylık bağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca aylıklar hakkında 5454 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir.

Madde 8- Yürürlük maddesidir.

Madde 9- Yürütme maddesidir.

Milli Savunma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Milli Savunma Komisyonu

6/8/2026

Esas No: 2/3789

Karar No: 11

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3789 esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Komisyonumuzun 05/08/2026 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

Manisa Milletvekili Erkan AKÇAY, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit GÜL, Nevşehir Milletvekili Filiz KILIÇ ve Kayseri Milletvekili Hulusi AKAR ile 144 Milletvekili tarafından 03/08/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen 2/3789 esas numaralı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 05/08/2026 tarihli toplantısında; Kanun Teklifinin ilk imza sahipleri, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Kanun Teklifi; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, İçişleri Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna tali komisyon olarak havale edilmiştir. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun 04/08/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı Ankara Milletvekili Vedat BİLGİN imzalı yazısı, İçişleri Komisyonunun 05/08/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Süleyman SOYLU imzalı yazısı ile Plan ve Bütçe Komisyonunun 04/08/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı Samsun Milletvekili Mehmet MUŞ imzalı yazısıyla Teklifin süresi içinde görüşülmesinin öngörülmediği Komisyonumuza bildirilmiştir.

Komisyonumuzun söz konusu Teklif ile ilgili görüşmeleri, 2 saat 53 dakika sürmüştür; müzakereler tutanağa bağlanmış ve toplamda 32 sayfa tam tutanak tutulmuştur.¹

2. Teklifin İçeriği

Teklif ile; tüm vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin ana ve babalarına bağlanacak toplam aylık tutarın asgari ücretin net tutarından az olmaması, bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödemenin net asgari ücretin iki buçuk katı tutarına çıkarılması, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler ile güvenlik korucuları, öğrenciler ve sivillerin aylıklarının artırılması, terörle mücadele görevlerinin ifası sırasında terör eylemleri sonucu ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücutta penetran yaralanmaya neden olması veya ateşli silah, el yapımı patlayıcı, mayın, havan, roket, el bombası, şarapnel veya benzeri patlayıcı mühimmatın etkisiyle ya da bunların oluşturduğu blast ve termal etki sonucu meydana gelen yaralanmalar ile terör örgütü mensuplarının kesici, delici, ezici veya benzeri yakın muharebe niteliğindeki saldırıları sonucu meydana gelen yaralanmaların, Adli Tıp Kurumunca kullanılan tıbbî değerlendirme ölçütleri esas alınarak olay tarihindeki yaralanmalarının hafif nitelikte olmayan yaralanma niteliği taşıdığı ve mevcut sağlık durumu ile olay tarihindeki yaralanma arasında illiyet bağı bulunduğu tespit edilenlerden; malul sayılmayan Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli, Milli İstihbarat Teşkilatı mensupları, Emniyet Teşkilatının Emniyet Hizmetleri Sınıfına mensup personeli ile güvenlik korucularına aylık bağlanması, er ve erbaşların yeniden muayene hakkına ilişkin yaş haddinin 55 yaşını doldurdıkları tarih esas alınarak düzenlenmesi, 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemlerin devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı oldukları sırada yaralanan kamu görevlileri ve sivillerden malul sayılmayan veya Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayanların kendilerine aylık bağlanması amaçlanmaktadır.

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:
<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5444>

3. Komisyonunda Teklif Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Gündeme geçilmeden önce yapılan usul tartışmasında;

Toplantı salonu dışında bekleyen ve şehit yakınları ile gaziler hakkında kurulmuş bulunan bazı dernek üyelerinin de talepleri doğrultusunda toplantıya katılması gerektiği, bunların arasından bir temsilcinin Komisyona davet edilmesinin yeterli olmadığı, gerekirse milletvekillerinin dönüşümlü olarak onlara salonda yer açabileceği,

Bütün üyeler katılamasa bile en azından 4-5 temsilcinin davet edilmesi ve Dernek Başkanına bir söz hakkı verilmesinin yerinde olacağı, Güven Park'ta kendilerini ziyaret ettikleri, burada anlatılanlarla dernek üyelerinin taleplerinin çok farklı olduğu, Devlet adına bunlara el uzatmak gerektiği,

şeklindeki görüşlere cevaben;

Komisyon salonunda zaten şu anda oturacak yer olmadığı, geçen hafta bugün gelen dernek temsilcileri de dahil olmak üzere muhtelif dernek temsilcileri ile TBMM'de bir bilgilendirme toplantısı yapılmış olduğu, bu toplantının da takdir ve teşekkür ile sonlandığı,

Gündemde bulunan Kanun Teklifinin görüşülüp tamamlanmasının onların da yararına olacağı, kendileri ile konuşarak Dernek Başkanının da toplantıya davet edildiği, diğer üyelerin de ayrı bir salonda ağırlandığı, toplantı salonunun şartları nedeniyle ve daha önce birçok kez bu arkadaşlarla istişare edildiği için toplantıya başlanmasında fayda görüldüğü,

Son iki senedir olabildiğince çok sayıda bürokratin, uzmanın, şehit yakını ve gazinin defalarca dinlediği ve onların isteklerini yerine getirmek için devletimizin, milletimizin imkânları ölçüsünde her türlü gayretin gösterildiği,

ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Kanun Teklifinin ilk imza sahibi İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi tarafından yapılan açıklamalarda;

“Şehitlik” ve “gazilik” kavramlarının Türk milletinin tarihsel hafızasında, devlet geleneğinde ve toplumsal vicdanında müstesna bir yere sahip olduğu, devlet ve millet adına gösterilen fedakârlığın en yüksek onursal ifadesi olarak temsil edildiği,

İki senelik süre boyunca 20'den fazla kurumun 3 Bakan Yardımcısıyla, 7 Genel Müdürle, 22 Genel Müdür Yardımcısıyla, 38 Daire Başkanıyla, 8 Şube Müdürüyle beraber çalışıldığı, şu an burada temsil edilen Dernek de dâhil olmak üzere 25'ten fazla sivil toplum kuruluşunu temsil eden 80'den fazla temsilcisiyle görüşmeler yapıldığı, bu süre boyunca yol haritası oluşturulduğu, bu çalışmalara dair, Komisyonunda üyesi olan partilerin düzenli olarak bilgilendirildiği,

Bu Teklif kapsamında 7 başlıkta, 10 farklı grubun taleplerine dair çözümler getirildiği, var olan eksiklerin de ileride tamamlanacağı, özetle;

Vazife malullerinden hayatlarını kaybeden şehitlerimizin ana babalarına bağlanacak toplam aylık tutarına ilişkin asgari gelir güvencesinin güçlendirdiği,

Terörle mücadelede yaralanmakla birlikte malul sayılmayan personele aylık bağlandığı,

Bakıma muhtaç gazi ve vazife malullerine yapılan evde bakım desteğinin arttırıldığı,

15 Temmuz darbe teşebbüsü sırasında yaralanan gazilerden malul sayılmayanlara aylık bağlandığı,

3713 sayılı Kanun kapsamındaki vazife malulü erbaş ve erler ile güvenlik korucuları, askerî öğrenciler, polis okulu öğrencileri ve sivillerin aylıklarında artış sağlandığı,

Vazife ve harp malullerinde yeniden muayene yaş haddinin er ve erbaşılar bakımından 41’den 55 yaşa çıkarıldığı,

Terörle mücadelede yer alıp malul sayılmayan 684 sayılı KHK kapsamındaki personelin gösterge aylıklarının artırıldığı ve belirlenen personele 1005 sayılı Kanun’da tanımlanan sosyal hakların tanındığı,

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Zafer TARIKDAROĞLU tarafından yapılan açıklamalarda;

Komisyon Başkanlığının yaklaşık iki senedir bu konuda büyük emek harcadığı, bu teklifin kanunlaşmasında da destek bekledikleri,

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde milletvekilleri tarafından yapılan açıklamalarda;

Şehit yakınları ve gazilerin sorunlarının dar siyasi hesaplara, dönemsel lütuflara ya da dar kapsamlı pansuman tedbirlere kurban edilmemesi gerektiğini, bu konuda geçmişte kendileri tarafından da benzer teklifler verildiğini, bunlar göz önüne alındığında bugün görüşülen Kanun Teklifinde büyük eksiklikler bulunduğu, bu konuda bir alt komisyon kurularak bu eksikliklerin giderilmesi gerektiğini,

Kendilerinin malul sayılmayanlar için “Onur gaziliği” şeklinde bir düzenleme öngördüklerini, bunlara da 15 Temmuz gazilerine tanınan hakların verilmesi gerektiğini, 18 Mart Şehitler Günü’nde şehit yakınlarına, 19 Eylül Gaziler Günü’nde ise gazilere birer net maaş ikramiye verilmesini, Kıbrıs gazilerine Devlet Savaş Madalyası verilmesini, tüm şehit çocuklarına istihdam hakkı tanınmasını, yüz yirmi ay kira desteğinin sadece terörle mücadelede şehit ve gazi olmuş, lojman hakkı bulunan rütbeli personele değil ayırım yapılmaksızın tüm şehitlerin ailelerine de yapılmasını, Ankara Bilkent Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim, Araştırma Hastanesinin tek adres gösterilmesinin mağduriyet yarattığını, gazilerin bu sorunlarının ikamet ettikleri bölgelerde çözülmesini, nüfus kayıt örneklerinde “ölü” ibaresi yerine “şehit” veya “şehadet” ifadelerinin kullanılmasını, muharip gazilerimizin vefatları durumunda şeref aylıklarının yüzde 70 oranında eşlerine intikal etmesinin çocukları bakımından da uygulanmasını önerdiklerini,

“Ortak paydada, kimsenin kafasında soru işaretinin olmadığı, herkesin ortak bir paydada bulunduğu bir kanunu genel konsensüsle geçirelim.” dediklerini, Erbaş, er ve alt rütbeli malul, gaziler ve şehit aileleri için aynı vatan savunmasında bizzat terörle mücadele ederken malul kalan personelin aylık hesaplamalarında yıllardır süregelen emsal maaş uçurumunun kökten çözülmesi amacıyla eğitim durumu, kademe derece kısıtlaması ve birlik, iltisak şartı aranmaksızın kademeli dikey statü ilerlemesi; er, uzman çavuş, astsubay, subay ve TSK bünyesindeki en yüksek operasyonel fiili görev tazminatlarının yansıtılması gerektiği yönünde talepler olduğunu, bu düzenlemenin esas bileşenlerinden birinin, Güven Park’ta oturan kardeşlerimizin de sesini duymak olduğunu,

Erler, gaziler ve şehit yakınlarının; rütbe ayrımı yapılmaksızın eşit özlük haklarına kavuşmak için uzun zamandan beri beklediklerini, bu düzenlemenin yetersiz olsa da olumlu olduğunu, eksik kalan kısımların da en kısa zamanda tamamlanmasını beklediklerini, Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliliğe ayrılmış personel ile Türk Silahlı Kuvvetleri saflarına katılma hayaliyle yaşayan gençlerin katılımının teşviki için gerekli mali ve özlük haklarına ilişkin tüm tedbirler alınması gerektiğini,

Teklifin yıllardır beklenen bir ihtiyacı karşıladığını ve bir boşluğu doldurduğunu, Teklifin 5’inci maddeyle getirilen geçici hakkın yalnızca askerî personele, millî istihbarat teşkilatı mensuplarına, emniyet teşkilatının emniyet hizmetleri sınıfına mensup personeline ve güvenlik korucularına tanındığını, bu maddenin geçici madde olmaktan çıkartılıp kalıcı hâle getirilmesi gerektiğini,

Meclisin aldığı kararla yurt dışına gönderilen askerler de bulunduğunu, bunların da kapsama dahil edilmesi gerektiğini ve bu geçici 20’nci madde içerisinde de yine yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik unvanı verilir ibaresini taşıyan bir değişiklik yapılabileceğini, ilk önce şehit ilan edilen ama iki sene sonra bu kararın iptal edilmesiyle ödenen aylıkların geri istenmesi gibi uygulamadan kaynaklanan aksaklıklara mahal verilmemesi gerektiğini,

Komisyon olarak geçmişten bu yana çözdükleri konular yanında hâlâ çözüm bekleyen konular da olduğunu, 2002 yılına kadar terörle mücadele kapsamında şehit olan güvenlik görevlilerinin yakınlarına bir istihdam hakkı tanınmakta iken 2012 yılında yapılan düzenlemeyle terörle mücadelede şehit olanların yakınlarına istihdam hakkının ikiye çıkarıldığını, istihdam hakkının kullanılmasındaki 45 yaş sınırının kaldırıldığını, on binlerce şehit yakını gazi ve gazi yakınının kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmesinin sağlandığını, şehitlerin eş veya çocuklarından birine, eş ve çocuk bulunmaması hâlinde, anne veya babadan birine bir defaya mahsus olmak üzere ÖTV muafiyetli araç alma hakkının getirildiğini, bunların devam edeceğini,

Gazilerimizin bu Komisyon kapısının önünde bir eylem yapıyor olmasının çok acı verici bir şey olduğunu, sadece birinin içeriye alındığını, Komisyon Başkanının “Devletin mevcut imkânları doğrultusunda” dediğini, şirketlerin vergi borcu silinirken, geri alınmayan teşvikler varken sıra gazi ve şehitler ile onların ailelerine gelince devletin mevcut imkânları doğrultusuna sınırlanmasının da doğru olmadığını, şehit ve gaziler arasındaki ayrımcılık ve farkı da ortadan kaldıracabilecek hukuki düzenlemelerin acilen yapılması gerektiğini, Komisyon üyelerinin katkı sağlayacağı önergelerin dikkate alınmasını umduklarını,

Esasen, şehitlik ve gazilik kavramlarını da kapsayan bütüncül ve müstakil bir düzenleme yapılması gerektiğini, şehit aileleri ve gazilerle ilgili birçok dernek ve vakıf bulunduğunu, kanuni düzenlemeyle şehit aileleri ve gazileri temsil edecek bir yapı oluşturulmasını da gerekli gördüklerini, yararlanma derecesine yönelik kısıtlama getirilmemesi görüşünde olduklarını,

Şehit aileleri ve gazilerin dinlenmesi hususunda Komisyona bir dilekçe verdiklerini, bu dilekçenin kabul edilmediğini, gazilerin bu nedenle binaya geldiklerini, gazilerin tam olarak istediklerinin bu kanun teklifine giremediğini, bunları anlatmak için geldiklerini, imza sahibinin emsal sorunuyla ilgili olarak çalışıklarına yönelik beyanı olduğunu, bunu ve diğer düzenlemeleri Teklifte göremediklerini,

Görüşmeleri izlemek üzere Komisyona davet edilen Er Şehit Aileleri ve Er Gaziler Platformu Genel Başkanı Erdem ÇERÇİÖĞLU tarafından yapılan açıklamalarda;

Kendisinin, ölüme gönderilen, o sıvasız evlerden çıkan insanlardan birisi olduğunu, böyle komisyon toplantılarında daha önce konuşmadığını, bir hatası olursa şimdiden özür dilediğini, iki buçuk senenin sonunda gelen teklifin, 3713 sayılı Yasaya bağlı olan er şehit aileleri ve er gazilerin hiçbir sorununu çözmediğini, kendilerine sanki cep harçlığı veriyormuş gibi bir para verilip “Maaş artışı yaptık.” dediğini, yirmi dört gündür Güvenpark’ta eylemde olduklarını, aynı üniformanın içerisinde, aynı şartlarda, aynı terörist kurşunuyla yaralanmalarına rağmen kendilerinin yok sayıldığını, milletvekillerinin rahat, huzur içerisinde oturabilmelerinin dışarıdaki arkadaşlar ve kendi sayesinde olduğunu, bunu kabul etmediklerini,

Görüşmelerin soru ve cevap bölümünde Komisyon milletvekilleri tarafından;

Bu konuyla alakalı olan gazilerin salona kadar geldiğini, buraya gelene kadar da orantısız muamele görmek şeklinde bir süreç yaşandığını ve bunu protesto ettiklerini,

Aynı fakülteden mezun olup da askerlik hizmetini er veya asteğmen olarak yapanların statülerinin farklı olduğunu ama aynı olayda yaralanabildiklerini, bunların durumunun bir alt komisyonda ele alınması gerektiği,

İki yıldır üzerinde çalışılan Teklifin neden ihtiyaçları karşılamaktan uzak olduğu, bu konunun neden çerçeve yasa ile beraber TBMM’ne getirildiği,

şeklindeki görüş ve sorularına cevaben;

Samimi olarak ifade edilecekse kanunlarımızda henüz “şehit ve gazi” tanımlarının olmadığı, bu konuyu netliğe kavuşturmanın, kapsamını belirlemenin çok zor olduğunu ve çok zaman aldığı,

Bu konudaki çalışmaların tutanak tarihlerine bakıldığında çerçeve yasadan çok daha önce başladığının rahatça görülebileceği,

dile getirilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklifin görüşmelerine geçilmesinin oylanmasından önce alt komisyon kurulmasına ilişkin önerge verilmiş, işleme alınan önerge oylamaya sunulmuş ve kabul edilmemiştir.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından, maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin;

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 uncu maddeleri aynen ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin maddeleri üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından, tümü oya sunulmuş ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir. Kanunların hazırlanmasında uygulanan esas ve usuller çerçevesinde, Kanun Teklifinde anlatımın açıklığa kavuşturulması ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi hususu oya sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu çerçevede Kanun Teklifinin tamamı gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere İzmir Milletvekili Mehmet Ali ÇELEBİ, Bingöl Milletvekili Feyzi BERDİBEK, Bursa Milletvekili Ayhan SALMAN, Ankara Milletvekili Mustafa Nedim YAMALI, Antalya Milletvekili İbrahim Ethem TAŞ ve Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Ali CEVHERİ Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Hulusi Akar</i>	<i>Refik Özen</i>	<i>Zuhal Karakoç</i>
Kayseri	Bursa	Kahramanmaraş
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Ali Çelebi</i>	<i>Mustafa Nedim Yamalı</i>	<i>İbrahim Ethem Taş</i>
İzmir	Ankara	Antalya
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
<i>Uğur Bayraktutan</i>	<i>Feyzi Berdibek</i>	<i>Ayhan Salman</i>
Artvin	Bingöl	Bursa
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)

Üye
Vezir Coşkun Parlak
Hakkâri
(Son oylamada bulunamadı)

Üye
Aşkın Genç
Kayseri
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Konur Alp Koçak
Konya

Üye
Tahsin Becan
Yalova
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Mehmet Uğur Gökgöz
Isparta

Üye
Mustafa Kaplan
Kırıkkale

Üye
Ünal Karaman
Konya

Üye
Lütfullah Kayalar
Yozgat
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Medeni Yılmaz
İstanbul
(Ek görüşümüz vardır)

Üye
Abdullah Ağralı
Konya

Üye
Mehmet Ali Cevheri
Şanlıurfa
(Bu raporun özel sözcüsüdür,
Son oylamada bulunamadı)

Üye
Eylem Ertuğ Ertuğrul
Zonguldak
(Muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

(2/3789) esas numaralı **Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**’ ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdadır.

1. GENEL DEĞERLENDİRME

24 Haziran 2018 tarihli seçimlerinin ardından 9 Temmuz 2018 tarihinde geçiş yapılan, adına ‘ Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ denilen ve sürecin başından itibaren dile getirdiğimiz yeni hükümet sisteminin bir ‘ tek adam’ rejimi olduğu yönünde ileri sürdüğümüz görüşlerin ne kadar yerinde olduğu görüşülen (2/3789) esas numaralı tekliften de anlaşılmaktadır.

Söz konusu kanun teklifi 3 Ağustos 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna tali komisyon olarak İçişleri, Plan ve Bütçe ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarına sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin 5 Ağustos 2026 günü saat 18.00’ da Milli Savunma Komisyonunun yapacağı toplantının gündemine alındığı, Komisyon Başkanlığının 05.08.2026 tarih ve Z-19673998-130.02- sayılı yazıları ile komisyon üyelerine bildirilmiştir.

9 Temmuz 2018 sonrasında TBMM’ de görüşülen tekliflerin kahir ekseriyetinde olduğu gibi bu teklifte ‘ Saray mutfağında’ hazırlanmış, usul hukuku gereği imzaları tamamlanarak TBMM Başkanlığına sevk edilmiş ve başkanlıkça da gündeme alınmış intibası uyandırmaktadır. Söz konusu kanun teklifinin İçişleri, Plan ve Bütçe ile Sanayi, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarına gündeme alınıp görüşülmediği anlaşılmaktadır. TBMM’de ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden geçen çok sayıda yasanın kısa süre içinde defalarca değiştirildiğine tanıklık ediyoruz. 2/3789 esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi de benzer bir akıbeti yaşayacak, muhtemelen genel kurulda da parmak demokrasisi marifetiyle geçecek ve sorunlara yeterli çözüm sunmayan düzenlemeleriyle yasalaşacaktır.

Bu anlamda tali komisyonlar kanun teklifi üzerinde incelemelerini yapıp komisyonumuza raporlarını sunmuş olsalardı yasama verimliliği açısından daha sağlıklı bir süreç işletilebilirdi kanısındayız. Bu yaklaşım maalesef tek adam dönemi yasa yapma geleneği halini aldığından TBMM Başkanlığınca da kanıksanmış görünmektedir.

Kanun teklifine ilişkin mali, idari ve sosyal etki analizleri yapılmamış; teklifin bütçeye getireceği yük ve uygulamada doğuracağı hukuki/sosyal sonuçlar somut verilerle ortaya konulmamıştır. Teklifin hazırlık safhasında basın meslek örgütleri ve sivil toplum örgütleri, Şehit ailelerimizi, gazilerimizi ve doğrudan er/erbaş düzeyindeki kahramanlarımızı temsil eden şehit ve gazi dernekleri ile bir araya gelinip görüşü alınmamış, beklentileri dinlenmemiştir. Teklifin komisyon görüşmelerinde de gazilerimiz ve şehit yakınlarımız ile teklife ilişkin eleştirisi olabilecek çağrılı kimse bulunmamıştır. Komisyon salonu dışında bekleyen şehit yakınlarımız, gazilerimizin toplantıya kabul edilmemesine yönelik itirazlarımıza salon yetersizliği gerekçe gösterilmiştir.

Komisyon salonunun kapıları, bu vatan için gözünü kırpmadan ölüme yürüyen onlarca gazimizin yüzüne kapatılmış; içeriye adeta bir lütufmuş gibi sadece tek bir temsilci alınmış, onun da sesi kısa bir süreye sığdırılarak bastırılmaya çalışılmıştır.

Komisyon salonuna alınmayan gaziler adına konuşan Er Gazileri ve Er Şehit Aileleri Platformu Başkanı Erdem Çerçioğlu, "Bu teklifle ilgili Sayın Vekil 'Çok inceledik, çok araştırdık' diyor. 2,5 senenin sonunda gelen teklif, er şehit aileleri ve er gazilerinin hiçbir sorununu çözmemekte. Bu ülkede sırtını sıvazlayarak ölüme gönderdiğiniz, gözünüzü kırpmadan ölüme gönderdiğiniz, siyasetini yaparken 'Bunlar bizim...' Ellerine kına yakılarak vatana kurban edilsin diye gönderilen insanlar bizleriz. Ve kapının önündeler. Hatırlatmak isterim. Bu bize sanki cep harçlığı veriyormuş gibi bize bir para veriyorsunuz. 'Maaş artışı yaptık' diyorsunuz. Biz 24 gündür Güvenpark'ta eylemdeyiz. Bizim parasal hiçbir sorunumuz yok. Biz parayla pulla ilgili herhangi bir şey söylemiyoruz. Biz insan yerine konulmak istiyoruz. Milli Savunma Bakanlığı bizi ölüme gönderirken hiçbir problem yok. İş sosyal haklarını vermeye kalktığında çöp gibi bir kenara fırlatıyorsunuz." ifadelerini kullanmıştır.

Erdem Çerçioğlu'nun konuşmasından sadece bu kısa kesit bile getirilen kanun teklifinin şehit ailelerimizin ve gazilerimizin sorunlarına tam olarak çözüm getirmediğini ortaya koymuştur. Platform Başkanı Erdem Çerçioğlu'nun feryadındaki "İş sosyal hakları vermeye geldiğinde bizleri çöp gibi kenara fırlatıyorsunuz" feryadı, sadece bir sitem değil, bu meclisin ve bu anlayışın yüzüne çarpılmış bir utanç vesikasıdır.

Görüşülmekte olan kanun teklifinde yer alan düzenlemeler, doğrudan şehitlerimizin aziz emanetleri olan ailelerini, gazilerimizi ve onların yasal temsilcilerini yakından ilgilendirmektedir.

Buna karşın, teklifin hazırlık ve komisyon görüşmeleri sürecinde; Şehit ve gazi derneklerinin temsilcileri, Er ve erbaş düzeyindeki gazilerimiz, Şehit aileleri ve yakınları dinlenmemiş, kendilerinin sahadaki deneyimlerine, talep ve beklentilerine başvurulmamıştır. Toplumumuzun en hassas ve müstesna kesimini kapsayan bu düzenlemelerin; muhataplarının görüşü alınmadan, kapsayıcı bir sosyal diyalog kurulmadan yasalaşması telafisi güç mağduriyetlere yol açabilecektir.

Bu doğrultuda; teklifin maddeleri üzerinde şehit ve gazi dernekleri temsilcilerinin, şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin alt komisyona davet edilerek dinlenmesi, talep ve önerilerinin birinci ağızdan alınarak metne yansıtılması amacıyla bir Alt Komisyon kurulması zaruri görülmüştür. Bu zaruriyet doğrultusunda verdiğimiz alt komisyon kurulması önergesi gerekçesiz şekilde reddedilmiştir.

Komisyon aşamasında şehit ve gazilerimizin mağduriyetlerini gidermeye dönük sunduğumuz yapıcı değişiklik ve yeni madde ihdasına yönelik önergelerinin tamamının reddedilmesi, iktidarın kapsayıcı bir kanun çıkarma iradesinden uzak olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Teklifin iki yıllık bir çalışma neticesinde hazırlandığı iddia edilmesine rağmen, parlamentoda temsil edilen muhalefet partileri süreçten tamamen habersiz bırakılmıştır. Katılımcılık ve şeffaflıktan uzak yürütülen bu süreç, TBMM'nin ortak akıl üretme işlevine aykırıdır.

Oysa ki, Haziran 2024'te gerçekleştirdiğimiz Kahramanlara Vefa Çalıştay'ı sonrası Ağustos 2024'te de sunmuş olduğumuz 18 kanun teklifi ile şehit yakınlarımızın, gazilerimizin ve terörle mücadelede yaralanıp sistemin dışına itilmiş kahramanlarımızın tüm sorunlarını kökten çözecek bütüncül, kapsayıcı ve hakkaniyetli bir irade ortaya koymuştuk. Ancak bu hakiki çözüm teklifleri komisyonlarda sümen altı edilip unutturulmaya çalışılırken; tam da çerçeve yasa görüşmelerinin ateş çemberinde, yangından mal kaçırırca bu yetersiz teklifin alelacele Meclis'e getirilmesi son derece manidar ve dikkat çekicidir.

Şehitlik ve gazilik, Türk milletinin tarihsel hafızasında, devlet geleneğinde ve toplumsal vicdanında en üstün fedakârlığı temsil eden müstesna kavramlardır. Anayasamızın "*Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler*" başlıklı 61'inci maddesi devlete; "*harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korumak ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlamak*" ödevini yüklemektedir. Bu anayasal zorunluluk, vatani için canını ortaya koyan kahramanlarımıza ve onların emanetlerine karşı devleti bir vefa borcu ile bağlamaktadır.

Ancak, Komisyonumuza getirilen 2/3789 Esas Numaralı Teklif; şehit yakınları ve gazilerimizin yıllardır biriken, çözüm bekleyen derin ekonomik ve sosyal sorunlarına bütüncül, adil ve kalıcı çözümler getirmekten uzaktır. Teklif, derinlemesine bir hazırlık sürecinden yoksun, dar kapsamlı ve pansuman tedbir niteliğindeki düzenlemelerle sınırlı kalmıştır.

2. MADDELERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİZ

Teklifin 1. Maddesinde, bütün vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin ana ve babalarına bağlanan bir aylığın net asgari ücretten az olmayacağı düzenlenmiştir. Ekonomik koşulların olumsuzlukları nedeniyle şehit anne ve babaların hali hazırda aldıkları maaş yeterli olmamaktadır. Bu nedenle 1. Madde üzerinde bir net asgari ücretin 2 net asgari ücret olması şeklinde düzenlenmesi ve şehit anne ve babalarına bağlanan maaşların iyileştirilmesi için verilen önerge reddedilmiştir.

Teklifin 2. Maddesinde, bakıma muhtaç malullere yapılan ek ödeme tutarının artırılması amaçlanmış ancak bu artış iki kattan iki buçuk katına çıkarılarak giderilmeye çalışılmıştır. Ekonomik koşulların olumsuzlukları nedeniyle başkasının yardım ve desteği olmadan yaşamını sürdüremeyecek derecede malullere yapılan ek ödemenin tutarının yeterli olmaması nedeniyle üç katına çıkarılması yönünde verilen önergemiz reddedilmiştir.

Teklifin 5. Maddesinde, terör saldırısında yaralandığı halde malul sayılmayan personelin, sağlık kurulu raporuyla tespit edilmesi halinde gazi sayılması ve aylık bağlanması amaçlanmıştır. Bu maddeye bir değişiklik önergesi vererek, 675 sayılı KHK ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde

Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun’la 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemin devamı niteliğindeki eylemler sebebiyle malul olan kamu görevlileri ve siviller ile bu eylemlerin devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı oldukları sırada yaralanan kamu görevlileri ve sivillere, “yaralanma derecesine bakılmaksızın” gazilik unvanı verilmesini amaçladık. Ancak bu önergemiz de gerekçesiz şekilde reddedilmiştir. Terörle mücadelede yaralanıp mevcut nizamnamedeki (1953 tarihli) eski tip kriterleri nedeniyle malul sayılmayan kahramanlarımıza amasız-fakatsız **"Onur Gazisi"** unvanı verilmeli; 15 Temmuz gazilerine sağlanan haklar eksiksiz olarak terörle mücadele gazilerimize de tanınmalıdır. AKP teklifindeki darlaştırıcı ve bürokratik engeller içeren düzenleme yetersizdir.

Tüm bu değişiklik önergelerimiz haricinde 15 yeni madde ihdası için verilen önergemiz de reddedilmiştir.

Bu önergelerimiz; muharip gazilerimizin vefatı halinde şeref aylıklarının engelli, dul ve muhtaç çocuklarına intikal ettirilmesi; Atanamayan uzman çavuşlarımızın Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde güvenlik görevlisi olarak kadroya geçişinin sağlanması; 2013 yılında yapılan düzenleme ile er vazife malullerine verilen %25 maaş zammının emsal maaş almayan personele de verilebilmesi; 18 Mart Şehitler Günü’nde şehit ailelerine; 19 Eylül Gaziler Günü’nde ise tüm gazilere bir maaş tutarında ikramiye verilmesi; Kıbrıs Barış Harekatı’na katılan ve bugüne kadar devlet tarafından madalya verilmeyen gazilerimize “Kıbrıs Harekatı Şeref Madalyası” verilmesi; evli olan şehitlerimizin anne ve babaları ile muharip gazilerimize de TOKİ faizsiz konut kredisi verilmesi; tüm şehit aileleri ile terör gazisi er ve erbaşlara kira desteği verilmesi; er şehit yakını ve er gazilerin diğer şehit ve gazi kamu personelinin refah düzeyine yaklaştırılması; şehit ve gazilerin tüm çocuklarının kamuda istihdam hakkından yararlandırılması; tüm şehit ve gazi çocuklarına yönelik eğitim desteklerinin artırılması; 2023 yılında memurlara verilen seyyanen zammın, emsal maaş alamayan tüm şehit aileleri ve gazilere de verilmesi; vukuatlı nüfus kayıt örneğinde “ölü” ibaresi yerine “şehit” veya “şehadet” ifadelerinin kullanılması; gazilerimizin ortez ve protez sorunlarının çözülmesi; gazilerimizin rapor ve benzeri işlemleri için ikamet edilen yere en yakın üçüncü basamak sağlık kuruluşuna başvurunun yeterli sayılması ve malul ve muharip gazilerimizin yurt dışı seyahatlerinde karşılaştıkları vize sorununun ortadan kaldırılmasına yöneliktir.

Elbette ki şehit yakınları ve gazilerimizin yaşadıkları kayıpların etkisini tamamen ortadan kaldırmak mümkün olmayacaktır. Ancak onların günün sosyoekonomik koşulları karşısında güçlü bir şekilde ayakta kalmalarını sağlamak, alınacak önlemler ve sağlanacak desteklerle mümkündür.

Şehit olan güvenlik görevlilerimizin yakınları ile gazilerimiz ve onların yakınları öncelikle Devletimize sonra bütün toplumumuza emanettir. Bu emanete Devlet ve millet olarak sahip çıkmak, onları ele güne muhtaç olmadan refah içinde yaşatmak vefa borcumuzdur. Bugün bu topraklarda güven içinde yaşıyorsak şehit ve gazilerimiz ile halen görevi başında olan güvenlik güçlerimiz sayesinde.

Mevzuatın birçok yerinde “Şehit” kavramı yer almasına rağmen şehitlik, hukuki metinlerimizde tanımlı yapılmamış bir kavram olarak durmaktadır. Şehitlik makamının maddi ve manevi saygınlığının nesiller boyunca aktarılabilmesi için vukuatlı nüfus kayıt örneklerinde şehitlerimiz için ölüm bilgisi hanesine “ölü” yerine “şehadet” yazılması anlamlı olacaktır. Terörle mücadelede yaralanıp gazi sayılmayanlar; bölücü terör örgütü ile girilen çatışmalarda yaralanmış, vücudunda mermi veya şarapnel parçalarıyla yaşamak zorunda kalan, ağır

ameliyatlardan geçen, herhangi bir uzvunu kısmen kaybetmiş ancak gazilik unvanı alamamış kahramanlarımızdır. Yaralanma sonucunda "gazilik" unvanı alabilmek için TSK sağlık yönetmeliğine göre 'askerliğe elverişli değildir' şeklinde değerlendirilmesi ve SGK'nın vazife malullüklerinin neveleri ile dereceleri hakkında 6 derecelik nizamnamesindeki malullük kriterlerine uyulması gerekmektedir.

Malul sayılmayan gazilere de yarasına, derecesine ve engellilik oranına bakılmaksızın "Onur Gazisi" unvanı verilmelidir. Terörle mücadelede yaralanıp gazi sayılmayan kahramanlarımıza Onur Gazisi unvanı ile birlikte 15 Temmuz Darbe Girişiminde Malul Sayılmayacak Derecede Yaralanan Gazilere sağlanan haklar verilebilmelidir.

Temmuz 2023 tarihinde memurlara verilen seyyanen zammın, emsal maaş almayan şehit aileleri ve gazilerimize de verilmesi gerekmektedir.

Her yıl 18 Mart Şehitler Gününde şehit yakınlarına, 19 Eylül Gaziler Gününde ise gazilerimize bir maaş ikramiye verilmesi; kahramanlarımızın, asil milletimiz tarafından unutulmadığının da bir nişanesi olacaktır.

3713 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanan şehit subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşların dul ve yetimleri ile malul olan subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşlara bağlanan aylıklar, bunların görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan az olmayacak şekilde SGK tarafından ödenmektedir. Vatani hizmetini yerine getirirken; terörle mücadele esnasında şehit veya gazi olan personel, bu işi meslek olarak seçen personeldeki kadro-rütbe karşılığı olmadığından maaş ve özlük hakları konusunda mağduriyet yaşamaktadırlar. Vatani hizmetini yerine getirirken terörle mücadelede şehit veya gazi olan personelin emsal karşılığı olan kadrolar belirlenmeli ve yaşanan mağduriyet giderilmelidir.

Terörle Mücadelede Gazi veya Şehit olan erlerin maaşları 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen "kamu görevlilerinde" olduğu gibi bir emsale bağlanmamıştır. Bunun doğal sonucu olarak da Er Şehit ve Er Malul Gaziler rütbesi, sınıfı Er/Erbaş olmayan Şehit ve Malul Gazilerden özlük hakkı ve gelir olarak geride kalmış, sosyal hayatlarında karşılaştıkları güçlüklerle bir de ekonomik mağduriyet eklenmiştir. Şehit yakınları ve gazilerimizin büyük çoğunluğu dar gelirli ailelerdir.

Çoğunun kendilerine ait bir evi bulunmamaktadır. Şehit yakınları ve hayatlarını başkasının yardımı olmaksızın idame ettiremeyen gazilerimizin de en azından bir süre barınma sorununu nasıl çözeceğine ilişkin bir endişe yaşamamaları gerekmektedir. Mevcut uygulamada 120 ay kira desteği sadece terörle mücadelede şehit ve gazi olmuş lojman hakkı bulunan rütbeli personele ve polislerimize verilmektedir.

Ancak ayırım yapılmaksızın tüm şehitlerimizin ailelerine de bu hak verilmelidir. İlave olarak kira yardımı alamayan engelli terör gazilerimizin de hak sahibi olabilmeleri yerinde olacaktır.

6495 sayılı kanunun 80inci maddesi ile ordu vazife malulü erbaş ve erlerin maaşlarına yüzde 25 oranında zam yapılmıştı. Ancak TSK ve emniyet teşkilatında görev yaparken vazife malulü olan rütbeli vazife malulleri bu zamdan faydalanamamışlardı. Ordu vazife malulü rütbeli gazilerimiz ve polis vazife malulü gazilerimizse eşitlik ilkesine aykırı olduğu halde düzenleme dışında bırakılmaları nedeniyle maaşları günümüz ekonomik koşullarında yaşamlarını sürdüremez bir seviyeye düşmüştür. Geline noktada bazı rütbeli vazife malulleri, er malullerden daha düşük maaş almaktadır.

Bunun giderilmesi için rütbeli vazife malullerine de %25 oranında zam yapılması gerektiği açıktır.

Kıbrıs gazilerimiz, 1974 yılında Kıbrıs'ta destansı bir mücadele ortaya koyarak isimlerini tarihe altın harflerle yazdıran vatan kahramanlarıdır. Bu kahramanlar göğüslerini düşmana siper ederek büyük başarılarla imza atmıştır. Kıbrıs'ta canını ortaya koyarak, şehit olma pahasına, birçok zorluğa göğüs gererek kahramanlık destanı yazan gazilerimize ne yazık ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak verilmiş bir madalya bulunmamaktadır. 498'i şehit olmak üzere 37 bin 567 Kıbrıs Gazimize hareketin 50. Yılı anısına Devlet Savaş Madalyası verilmesi, gecikmiş de olsa devletimiz için fedakarlık gösteren gazilerimizin unutulmadığını gösterecek ve kendilerine olan vefa borcumuzu ödeyecektir.

1005 sayılı kanuna tabi muharip gazilerimizin vefatları durumunda şeref aylıkları yüzde 70 oranında eşlerine intikal ettirilmektedir. Muharip Gazilerimizin eşlerinin de vefatı halinde ise başka bir geliri olmayan ihtiyaç sahibi, engelli ya da dul çocuklarına bu şeref aylığı hakkının verilmesi Muharip Gazilerimizin emanetine sahip çıkıldığını göstergesi olacaktır. Vefat eden Kıbrıs/Kore gazisi 1005 sayılı Kanuna tabi muharip gazilerimizin; başka bir geliri olmayan ihtiyaç sahibi, muhtaç engelli ve dul çocuklarına şeref aylığını bırakabilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Şehitlik ve gaziliğe sebep olan olay sonrası şehit yakınları ve gazilerin sosyoekonomik koşullarında meydana gelen değişimler, rutinlerinin bir daha eskisi gibi olamayacak oluşu, eşitsizlik, güvencesizlik gibi kaygı düzeyini artıran duyguların açığa çıkmasını da beraberinde getirmektedir. Kendine ait bir evi olan bireyin hayata ve geleceğe daha güvenli bakacağını, yaşam kalitesinin diğerlerine göre görece daha yüksek olacağını söylemek gerekir. Şehit yakınları ve gazilerimizin hemen hemen hepsi bir ev sahibi olmak ve kendi evlerinde oturmak istemektedirler ki bu anlaşılabilir bir taleptir. Bu konuda devletimizin sağladığı olanaklardan kaynaklanan hak sahipliği süreci çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Şöyle ki Şehit ailelerimizin toplu konut idaresinden faizsiz konut kredisi kullanma hakkı evli şehitlerimizde şehidin eşine verilmektedir. Bu durumda anne ve baba bu haktan faydalanamamaktadır. Bu maddi gerçeklik ise bazen şehidimizin anne babası ile eşi arasında nahoş olayların cereyan etmesine neden olabilmektedir. Evli olan şehitlerimizin anne ve babaları ile muharip gazilerimize de TOKİ faizsiz konut kredisi imkanı verilmelidir.

Şehit ve gazi çocuklarının kamu kurumlarında istihdamı için verilen hakların kısıtlı oluşu nedeniyle çocukları arasında seçim yapmak zorunda bırakılan şehit eşleri ve gazilerimizin yaşadığı sıkıntılar zaman zaman adli vakalara dahi dönüşmektedir. Söz konusu bu durum Şehidimizin eşi ile anne babası ve kardeşleri arasına husumet girmesine neden olmaktadır. Hali hazırda sağlanan istihdam hakkı genişletilerek, en değerli varlıklarını yani canlarını bu vatan için feda eden şehitlerimizin çocukları arasında ayırım yapmaksızın, şehidimizin milletimize emaneti olan çocuklarının tamamına istihdam hakkı sağlanmalıdır.

Aynı şekilde genişletilen istihdam hakkı malul gazilerimiz için 3 kişi ve muharip gazilerimizin için de 2 kişi olarak tanınmalıdır. Şehitlerin geride kalan yakınları ve gazilerin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam standartlarının iyileştirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması, sosyal dışlanma yaşamamaları, toplumsal uzlaşının sağlanabilmesi için de gereklidir ki bu hususta Devlet öncelikli olarak istihdam olanaklarını artırıp, çeşitlendirerek sürece pozitif katkı sağlamalıdır.

Bu anlamda yapılacak iyileştirmeler geride kalan şehit yakınları ve gazilerin sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda toplum içerisinde kendilerini değerli hissetmelerini sağlayacağı gibi emek piyasasından kopmalarının da önüne geçecektir.

Okullarda güvenliği sağlama sorumluluğu okul aile birliklerine ve okul idarecilerine bırakılarak işin içinden çıkılamaz. İŞKUR tarafından yürütülen Toplum Yararına Program kapsamında okullarımız için geçici süreli güvenlik görevlileri istihdam edilmektedir ki bu yaklaşım da kalıcı çözüm değildir.

Okulun güvenliğini sağlama görevi idarecilerin ve okul aile birliklerinin sorumluluğu olmamalıdır. Teklif ile sorunu kalıcı olarak çözmenin yolu temel güvenlik eğitimleri yanı sıra terör, uyuşturucu ile mücadele, genel asayiş ve acil müdahale konularında eğitimden geçmiş ve başarılı olmuş atanamayan uzman çavuşlar, uzman erbaşlar ile çalışabilir durumda olan gazilerimizin 657 sayılı Kanunun 92inci maddesi hükmünden yararlandırılarak Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki eğitim kurumlarına güvenlik görevlisi olarak atanmaları ile hem okulların güvenliği sağlanmış hem de görevlerini tamamlayan ancak istihdam edilmeyen askeri personelimiz ile gazilerimizin istihdam sorunu büyük ölçüde çözülmüş olacaktır.

Vatanın bölünmez bütünlüğü için kahramanca mücadele ederken yaralanan, yaralandıkları andan itibaren, fiziki kayıpları ve engellerinin yanı sıra "Travma Sonrası Stres Bozuklukları" ile de mücadele eden gazilerimizin işlemleri; ülkenin 81 ilinden, Ankara Bilkent Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin tek adres gösterilmesi nedeni ile randevu sırası alıp, tedavi prosedürü uygulaması kahraman gazilerimizi hem maddi hem de manevi olarak yıpratmaktadır. Bu kapsamda gazilerimizin ortez/protez ile ilgili sorunlarının ikamet ettikleri ve/veya yakın illerde acilen çözüme kavuşturulması gerekmektedir

3.SONUÇ

Şehit yakınlarımız ve gazilerimiz; siyasi mülahazaların, kısıtlı bütçe hesaplarının ve parçalı yasal düzenlemelerin ötesinde, devletimizin en saygın emanetleridir. Komisyonunda görüşülen teklif, beklentileri karşılamaktan uzak kalmış; muhalefetin ve sivil toplumun katılımı engellenmiştir.

Kanun teklifi, Şehit aileleri ve gazilerimizin feryadını duymaktan, sorunları kökten çözmekten uzaktır.

Bizim kapsayıcı ve her kanayan yaraya merhem olan bir kanun yapma talebimiz karşısında, iktidarın teklifi dostlar alışverişte görsün mantığıyla hazırlanmış bir "yama" düzenlemesinden ibaret kalmıştır.

En büyük eksiklik de hiçbir er ve gazinin burada dinlenmemiş olmasıdır. Ya da sorunları devamlı dile getiren platformlardan temsilcilerin buraya çağrılıp dinlenmemiş olmasıdır.

Bizler 24 ay boyunca 170'in üzerinde il ve ilçede, 270'in üzerinde şehit ve gazi derneğini ziyaret ettik. Bu kişileri dinlemeden sorunları nasıl tespit edip gerçekçi çözümler getirilecektir?

Hem usul eksikliklerini içermiş olması nedeniyle yine genel gerekçemizde açıklandığı üzere Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin mevcut uygulamasının TBMM'yi nitelikli yasa

yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoyması nedeniyle olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılmasını genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan, Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM’de ilgili komisyonlarda tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Milli Savunma Komisyonu’ndan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan, maddeler üzerinde yaptığımız ayrıntılı olarak açıklanan nedenlerle 2/3789 esas numaralı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin bu şekilde kanunlaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Eylem Ertuğ Ertuğrul
Zonguldak

Uğur Bayraktutan
Artvin

Aşkın Genç
Kayseri

MUHALEFET ŞERHİ

TBMM Milli Savunma Komisyonunda 05 Ağustos 2026 tarihinde görüşmelerine başlanan 2/3789 esas sayılı “**Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne gerekli ama yapıcı muhalefet şerhimizin gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir.

I. TBMM 28. YASAMA DÖNEMİNİ ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRME

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Paralel Yasama

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle, tüm yetkileri tek kişide birleştiren bu yönetim biçiminin **sürdürülemezlik** sorunu, 9 Temmuz 2018’de yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğinin akabinde geçen **sekiz yıllık** uygulamada çok yönlü olarak kendini göstermiştir.

Özellikle yaşadığımız **ekonomik ve hukuk krizinin** temel nedenleri, siyasi rejimin, denetim ve denge mekanizmalarının ortadan kaldırılıp, iktidarın hesap verme sorumluluğundan kaçınması, yargıya bütünüyle egemen olunarak hukuk güvenliğinin yok edilmesi, insan hakları ihlallerinin yoğunlaşması, bağımlı ve yanlış medya kullanılarak dezenformasyonla kitlelerin manipüle edilmesi, düşünce özgürlüğüne ağır müdahalelerde bulunulması iktidarın ve ortağının öngörülmez politikaları olarak ortaya çıkmıştır.

Cumhurbaşkanı’nın parti genel başkanlığının Anayasa’nın üstünlüğünü ve anayasal kurumların **düzenli ve dengeli işleyişini** zaafa uğratan “istismarcı uygulaması”, Türkiye Cumhuriyeti’ni **anayasal devlet özelliğinden** uzaklaştırmıştır.

“*Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir*” (md.88) hükmü gereği, yasama girişimi üzerine (bütçe dışında) **TBMM tekeli** öngörülmüş bulunmaktadır. Kuşkusuz bu yetki tekeli, yürütme ve idare organlarının yasamaya görüş ve önerilerini iletme olanağını kaldırmış değildir. Ne var ki, 27. yasama dönemi de 28. yasama uygulaması da genellikle şu şekilde olmuştur. Farklı yürütme ve yasama birimleri, birbirlerinden kopuk biçimde yasa önerisi metinlerini hazırlamakta; vekiller, genellikle bu metinleri birleştirmek suretiyle “Kanun Teklifi” olarak TBMM Başkanlığına sunmaktadır.

Nitekim, **TBMM dışında** hazırlanan ve birbiriyle hiç ilişkisi bulunmayan yasalar bir hukuki işlemin yansıtması gereken asgari özelliklerden yoksundur. Bunları imzalamış olan vekiller tarafından ikna edici biçimde Komisyon’da savunulamadıkları gibi, imza sahibi vekiller dahi Genel Kurul’da hazır bulunma gereğini bile duymamaktadırlar.

Cumhurbaşkanı Kararnameleri ise yasaya göre farklı düzlemde yer almakla birlikte birçok olumsuzluğu beraberinde getirmiştir. Nicelik olarak, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri **gerekçesiz** olarak ve torba şeklindeki yapılaş tarzı, düzenleme alanları ve Anayasa’ya aykırılıklar eşliğinde, adeta fiili bir “**paralel yasama**”nın varlığına işaret etmektedir.

Meclisteki çoğunluğuna dayalı olarak Meclisin gündemini belirleyen ve faaliyetlerini yönlendiren, Sarayda Cumhurbaşkanı, Mecliste ise AKP Genel Başkanıdır. Bu yeni rejimin, Cumhurbaşkanıya yani yürütme organına paralel yasa yapma yetkisi verilmesi sonrasında, **27. yasama döneminde** 147 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle **2908** maddeyi, **28. yasama döneminde** ise şimdilik 51 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarak, **467** maddeyi gerekçesiz olarak yürürlüğe koymuş bulunmaktadır.

Kıscası, sekiz yıllık uygulama esnasında Cumhurbaşkanı Kararnameleri açısından ortaya çıkan **nitelik sorunu**, “paralel yasama” ötesinde, belirgin bir biçimde “**yasasızlaştırma**” sürecini de beraberinde getirmiştir.

B. Torba Yasaların Sonuçları

Torba yasa uygulaması, Anayasa’ya aykırıdır. Çünkü torba yasa, sunulan teklifi “**ulaşılabilir, anlaşılabilir ve öngörülebilir**” olma bakımından asgari standartlardan yoksun kılmaktadır. Bu olumsuzluklara, bir de **İçtüzük md.38** gereği, Anayasa’ya uygunluk incelemesinden kaçınılması eklenince, teklifin toplumsal gereksinimleri karşılaması veya kamu yararını sağlaması bir yana, yeni toplumsal sorunları yaratma, hatta toplumsal barışı zedeleme riskini beraberinde getirmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Ayrıca özellikle torba tekliflerin **etki analizlerinin** komisyonlarca yapılmıyor olması, kanun yapım süreçlerinin **şeffaflığı ve katılımcılığını** ortadan kaldırarak İçtüzük hükümlerinin öngördüğü **bilgiye erişim hakkını** ihlal etmektedir. Kanun yapım sürecinde yasama organının dışlanması niteliğindeki bu uygulama, hukuki güvenliğin ve demokratik meşruiyetin zedelenmesine neden olmaktadır. Etki analizi, düzenlemenin **sosyal, ekonomik ve hukuki** sonuçlarının değerlendirilmesi bakımından zorunlu bir unsurdur. Bu analizin komisyonlarca yapılmaması, tekliflerin somut etkilerinin öngörülebilirliğini tamamen olumsuz etkilemektedir.

Torba yasa uygulaması, **Anayasa Mahkemesi’nin denetimini** de zorlaştırmakta ve etkisizleştirmektedir. Çünkü, AYM raportörleri belli hukuk disiplinleri üzerinde uzmanlaştıklarından, AYM’ye intikal ettirilen bir yasa için raportör görevlendirmesinde **uzmanlık ilkesinin** gözetilmesi zorlaşmaktadır. Hal böyle olunca, AYM, denetim işlevini bütün hukuki argümanları kullanarak yerine getirememekte, tereddüt durumunda, muhtemel iptal yerine ret tercihini yeğleyerek, sorunun uygulamada test edilmesi yönünde kanaat kullanmaktadır.

TBMM’nin 28. yasama döneminin geçen 3 yıllık uygulaması, seçilmiş 600 milletvekiliyle yetersiz de olsa gerekçeli yazılan, bir nebze komisyonları işletebildiği **1821 maddeyi** görüşerek **138 teklifi** yasalaştırmıştır. Bu kanunlaşan 138 teklifin; 74’ü **Uluslararası Anlaşmalar**, 47’si **torba kanunlar** ve 17’si de **tek konulu kanunlar** şeklinde yapılmıştır. 74 Uluslararası Anlaşmanın **madde sayısı 223**, 17 tek konulu tekliflerin **madde sayısı 276** ve 47 torba kanunun **madde sayısı ise 1322’dir**.

Sonuç olarak; zaten çok karmaşık ve dağınık olan yasal düzenlemeler, torba tekliflerle darmadağın hale gelmekte ve yasanın etkililiği zedelenmekte, toplumda **hukuk ve yasamaya inanç** iyice zayıflamaktadır.

C. Komisyonların İşlevsizleştirilmesi

Yasa yapma tekniği açısından da torba yasa, **asıl komisyon ve tali komisyon** (lar) ayrımını ortadan kaldırdığı gibi, komisyonlar arasında özellikle iş yükü bakımından dengesizlik yaratmaktadır. Ancak, bunun da ötesinde asıl sakınca, yasaların içeriğine göre, **uzmanlık komisyonlarının** varlık nedenini sorgulatmasıdır. Bir torba yasa önerisi, o denli farklı alanlara ilişkin olabilmektedir ki, bazen neredeyse, madde sayısı kadar yasada değişikliğe gidilmekte, bu nedenle çoğu zaman bu teklifte de olduğu gibi “**Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**” başlığı ile adsız yasa önerisi gündeme getirilmektedir.

“Yasama mutfağı” olarak nitelenen **komisyonların işlevsizleştirilmesi**, toplantılara ve müzakereye ilişkin sorunlarla derinleşmektedir. Komisyon toplantıları, genellikle yasama işlevi bakımından son dakika çağrısıyla ve saatlerle sayılı zaman dilimlerine sıkıştırılmaya çalışılmakta; verimli bir çalışma imkanını ve gerçek bir müzakereyi dışlayacak şekilde gece yarısına kadar sürdürülmekte; Genel Kurul toplantı halinde iken komisyonlar toplantıya çağrıldığı gibi, ilgili önerilerin önemi bakımından, toplantılar uygun olmayan salonlarda yapılmakta; teklif metninde imzası bulunan vekiller, soruları yanıtlamakta yetersiz kalmakta; muhalefet şerhlerinin yazımı için azami hadde bir zaman darlığı yaratılmakta ve baskı yapılmaktadır.

28. yasama döneminde, TBMM ihtisas komisyonlarından geçerek bugüne kadar Genel Kurul’da yasalaşan bu 138 tekliften Dışişleri Komisyonu’nun görüştüğü 74 Uluslararası Anlaşmalar dışında, kalan 64 teklifin komisyonlara göre dağılımı şöyledir:

- En çok çalıştırılan komisyon adeta meclisin “torba” komisyonu olan **Plan ve Bütçe Komisyonu’dur**. Bu Komisyon, tam tamına 30 teklifle 686 maddeyi Genel Kurul’dan geçirmiştir.
- İkinci sıradaki **Adalet Komisyonu** ise 9 kez toplanarak 255 maddenin yürürlüğe girmesini sağlamıştır. Ama ona rağmen yargının hiçbir sorununa çare olunamamıştır.
- **Milli Savunma Komisyonu** ise bu teklifle birlikte 4’üncü kez toplanarak toplamda 104 maddeyi düzenlemiş olacaktır.
- **Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu**, 6 teklif ile 141 maddeyi Genel Kurul’a sunarak yasalaşmasını sağlamıştır.
- **Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu**, 5 teklifin raporunu vererek 87 maddeyi yürürlüğe sokmuştur.
- **Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu’nu** da 5 teklifle 118 maddeyi Genel Kurul’da yasalaştırmıştır.
- **Tarım, Orman ve Köyİşleri Komisyonu** ise 3 teklifin kanunlaşmasını sağlayarak 78 maddeyi yürürlüğe girmesini sağlamıştır.

- **Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu**, 2 teklifle 63 maddeyi görüşmüştür.
- En az çalışan komisyonlardan biri, **İçişleri Komisyonu** olup 1 kez toplanarak 48 maddenin yürürlüğü girmesini sağlamıştır.
- Çok az çalışan bir diğer komisyon ise iktidarın ülkesel değerleri tahrip etmesine seyirci kalan ve yalnızca 1 kez toplanabilen **Çevre Komisyonu’dur**. Bu komisyon, 20 maddeyi yürürlüğe girmesini sağlamıştır.
- Anayasa’ya aykırılığı aşikâr olan birçok teklife karşın, hiç toplanmayan komisyon ise **Anayasa Komisyonu** olmuştur.

Görüldüğü üzere 28. dönem yasama çalışmalarında Dışişleri Komisyonu’nun görüştüğü 74 Uluslararası Anlaşmalar dışında, kalan 64 teklifin **yarısına yakınının (30)** Plan ve Bütçe Komisyonu’nda görüşülmesi diğer komisyonları ne şekilde perdelendiğinin bir göstergesidir. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse yasalaşan 138 teklifteki **1821 maddenin 1322’sinin torba maddelerden** oluşu da niteliksiz yasamanın bir diğer göstergesidir.

Özetle, nitelikli yasama için olmazsa olmaz olan komisyonların bu şekilde işlevsizleştirilmesi TBMM’nin gerçek anlamda **ulusal egemenliğin tecelligâhı** olmasını engellemektedir.

Sonuç olarak, TBMM’nin 28. yasama görünümünün geçen 3 yıllık uygulaması bir kez daha göstermiştir ki, torba kanun uygulamasıyla işlevsiz bırakılan komisyonlar, **yasama yetkisini ve niteliğini** bilerek etkisizleştirmektedir. Bunun sonucu bu yetkinin sürekli Cumhurbaşkanı Kararnameleri ve Kararlarıyla sistematik şekilde yürütme tarafından gasp edilmesinden, bakanlık ve idareye yönetmelikler ve genelgeler aracılığıyla ısrarlı şekilde keyfi yetkiler tanınmasına kadar zincirleme birçok şekilde **yasama yetkisinin devredilmesine** neden olmaktadır.

II. TEKLİFİN TÛMÛNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Özellikle er gaziler ve şehit yakınlarının, rütbe ayrımı yapılmaksızın eşit özlük haklarına ilişkin uzun zamandan beri bekledikleri, bizim de takipçisi olduğumuz, muhalefet olarak sık sık dile getirdiğimiz bu düzenlemeyi **yetersiz olsa da olumlu bulduğumuzu** belirtmek gerekir.

Defaatle ifade ettiğimiz gibi; **Türk Silahlı Kuvvetleri** milli gururumuzdur ve siyaset dışıdır. Ordumuz bizim göz bebeğimizdir. Başarıya ulaşan her savunma projesi, Türk milletinin ortak eseridir. Bizim muhalefet olarak tutumumuz tamamen ordumuzu ve ülkemizi güçlendirecek **her konuda daha iyisi için yapıcı eleştiriler** yapmamızdır.

Türkiye, neresinden bakarsanız bakın bir Avrupa, Asya, Balkan, Kafkas, Ortadoğu, Akdeniz ve Karadeniz ülkesidir. Çünkü Türkiye, Avrupa ve Asya’nın dolayısı ile Avrasya’nın kalbindedir. Ülkemizin jeokültürel, jeopolitik ve jeostratejik önemdeki bu konumunun yanı sıra komşu ülkelerde devam eden vekalet savaşları nedeniyle ulusal güvenliğimizin, her türlü siyasi rekabetin üstünde olması ve **iç siyasetin dışında** tutulması gerekliliğidir.

Yeni jeopolitik dönemin temel rekabet alanı salt askeri güç değil; yapay zekâ, yarı iletkenler, uzay teknolojileri, enerji ve savunma sanayisindeki teknolojik üstünlük yaşamsal önem kazanmış olsa da; **silahlı kuvvetlerimiz için en önemli kuvvet çarpanı** kendisini geliştirmiş, görevine adanmış, vatan ve millet sevgisi ile ordusuna, devletine ve Atatürk ilke ve ideallerine bağlı olarak çalışan personeldir.

Bu personel, **Türk Silahlı Kuvvetleri** olarak gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında etkin, caydırıcı ve kararlı bir şekilde; Kara, Deniz ve Hava sınırlarımızın korunmasında, ülke içi ve dışındaki hak ve menfaatlerimizin savunmasında mesai mefhumu gözetmeksizin çalışan kahraman asker ve sivillerimizle görevini ifa etmektedir.

Bu bakımdan TSK’da görev yapan her rütbe ve statüdeki personelin **kurumsal aidiyeti**, aileleri ile birlikte görev etkinliğinin artırılması, silahlı kuvvetlerdeki emekleri sonrasında emekliliğe ayrılmış personel ile TSK saflarına katılma hayali ile yaşayan gençlerin katılımının teşviki için gerekli **mali ve özlük haklarına** ilişkin tüm tedbirler alınmalıdır.

Özellikle 2020 yılından itibaren başlayan ekonomik krizin yarattığı derin sosyal sorunlar ile birlikte muvazzaf ve emekli personelin durumu daha da kötüleşmiş, ekonomik durumlara ilave olarak hükümetin yanlış politika ve uygulamaları sonucunda **TSK’nın siyasallaşmasının** getirdiği adaletsizlik duygusu ile birlikte personel moral ve motivasyonu olumsuz bir şekilde etkilenmiştir.

Personelin yaşamış olduğu sorunların temelinde ekonomik şartların kötülüğü yatarken, kurum içerisinde hâkim olan iktidarın yanlış politika ve uygulamalarından kaynaklı **liyakatsizlik ve siyasallaşmanın** bir sonucu olan gelecek kaygısı da personelin yaşadığı sorunların temelini oluşturmaktadır.

Bu kapsamda başlıca önerimiz;

- TSK saflarına katılacak personelin seçimi ile görevde yükselme terfilerinde liyakat ve görev performansının en önemli kriter olarak belirlenmesi,
- YAŞ kararları ile görev süresini tamamlamadan “kadrosuzluk” gerekçesiyle emekliliğe sevk edilen personelin, tüm TSK personeli üzerinde oluşturduğu güvensizlik ortamının ortadan kaldırılması,
- Hem emekli olmuş hem görevdeki tüm subay, astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli erler ile sivil memur ve işçilerin özlük haklarının takibinin, bütüncül bir bakış açısı ile iyileştirilmesi,
- Personelin lojman, misafirhane ve barınma sorunlarının çözüme kavuşturulması,
- Uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erlerin görev şartları, kadro ve sözleşme fesih sonrası kamu kurumlarına yerleştirilmelerine ilişkin mevzuattan kaynaklı haklarının uygulanmasıdır. Tüm bu önerilerimiz önemli ve gereklidir.

Bunun yanında bugüne kadar birçok gazi ve şehit yakını derneğiyle görüşerek sorunları tespit etmeye çalışan bir siyasi grup olarak bizlere öncelikli olarak şu sorunlar aktarılmıştır:

- Gazilerimizin yetersiz maaş, özellikle er gazilerin emsal maaş problemi, istihdam, sağlık, ÖTV, eğitim ve yerel destek konularında ciddi sorunların devam etmesi,
- Vefat eden muharip gazilerin muhtaç, engelli ve dul olan çocuklarına şeref aylığını bırakamaması,
- Terörle mücadele sırasında yaralanıp gazi sayılmayan kahramanlarımızın büyük mağduriyetlerinin bulunması,
- Evli olan şehitlerimizin anne ve babaları ile muharip gazilerimize de TOKİ faizsiz konut kredisi verilmemesi,
- Özlük ve sosyal hakların yetersizliğine ek olarak, protez ve ortez temininde yaşanan sorunlarının sürmesi,
- Yalnızca Ankara’da rapor alınabilmesi ve üretimin tek merkezde yapılması, bunun özellikle uzak bölgelerde yaşayan gazilerimiz için büyük bir yük oluşturması,
- Kira desteğinin ayırım yapılmaksızın tüm şehit ailelerine verilmemesi ve kira yardımı alamayan engelli terör gazilerimizin de bu haktan yararlanacağı şekilde düzenlenmemesidir.

Demokratik muhalefetin, tüm bu konulardaki mağdur yurttaşlarımızın taleplerini içeren gazilerimiz ve şehit ailelerinin sorunlarına yönelik olarak hazırlanmış birçok kanun teklifi, aylardır ne yazık ki TBMM’de Milli Savunma Komisyonu’nda bekletilmektedir. Bunların bir an önce gündeme alınması gerekmektedir. Çünkü hangi siyasi partiden gelirse gelsin şehit aileleri ve gazilerimizin özlük ve sosyal haklarını **iyileştirecek her türlü** kanun teklifi çok güçlü **şekilde bugün de olduğu gibi her zaman** grubumuzca desteklenmiştir.

Komisyonumuzda görüşülen kanun teklifi, şehit yakınları ve gazilere yönelik bazı haklarda iyileştirmeler öngörmekle birlikte, uzun yıllardır dile getirilen temel sorunları bütüncül şekilde çözmekten uzaktır.

Teklifin görüşüldüğü süreçte, Türkiye’nin dört bir yanından Ankara’ya gelen er ve erbaş gazileri ile şehit aileleri, Güvenpark’ta haftalardır hak nöbeti tutarak kamuoyunun dikkatini, rütbe ayırımından kaynaklanan özlük ve sosyal hak eşitsizliklerine çekmeye çalışmıştır. Gazilerin ortak talebi; ayrıcalık değil, eşitlik ve adalettir. Aynı cephede görev yapan, aynı çatışmalarda yaralanan ve aynı fedakârlığı gösteren gaziler arasında rütbe esas alınarak farklı hak rejimlerinin uygulanması, hukuk devleti ve sosyal devlet ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Sosyal devletin temel yükümlülüğü, şehit yakınları ve gazilerin haklarını, onları meydanlarda hak aramak zorunda bırakmadan güvence altına almaktır. Buna karşın, temel taleplerini duyurabilmek için gazilerin haftalarca eylem yapmak zorunda kalmış olmaları, mevcut sistemin yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kanun teklifinde yer alan düzenlemeler, bazı hak alanlarında iyileştirmeler içerse de hak mücadelesi veren gazilerin temel talebi olan rütbe ayırımından kaynaklanan özlük hakkı eşitsizliğini ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle teklif, sorunun özüne temas etmemekte; mağduriyetleri kalıcı ve adil biçimde giderecek nitelikte bir çözüm sunmamaktadır.

Şehit yakınları ve gazilere yönelik düzenlemelerin, parçalı ve sınırlı değişiklikler yerine, eşitlik ilkesini esas alan, hak kayıplarını ortadan kaldıran, sosyal devlet anlayışını güçlendiren ve tüm

şehit yakınları ile gazilerin ihtiyaçlarını bütüncül biçimde karşılayan kalıcı bir yasal çerçeveye ele alınması gerekmektedir. Devletin, vatan uğruna en ağır bedelleri ödeyen şehitlerimizin emanetlerine ve gazilerimize karşı sorumluluğu, yalnızca belirli dönemlerde yapılan kısmi düzenlemelerle yerine getirilemez. Bu sorumluluk; adalet, eşitlik ve insan onuruna yakışır yaşam koşullarını güvence altına alan sürdürülebilir politikalarla yerine getirilmelidir. Bu gerekçelerle, söz konusu kanun teklifinin mevcut haliyle eksik ve yetersiz olduğu değerlendirilmiş olup, muhalefet şerhimizin kayda geçirilmesi uygun görülmüştür.

III. TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

“Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” toplamda yürürlük ve yürütme dâhil 9 maddeden oluşmaktadır. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun olmak üzere 4 ayrı kanunda değişikliğe gidilmektedir.

Teklifin maddelerinin değerlendirmesinden önce tasarının Milli Savunma Komisyonu aşamasında CHP grubu olarak itirazlarımızı şerhimize geçirmek isteriz.

- Teklif son dakika çağrısıyla Meclis’e sunularak komisyonun çalışmaları saatlerle sayılı zaman dilimlerine sıkıştırılmaya çalışılmıştır.
- Teklif hem adsız şekilde hem de torba şeklinde komisyona sunulmuştur.
- Teklif tali komisyonları olan İçişleri, Sağlık ile Plan ve Bütçe Komisyonlarının raporları alınmadan işleme alınmıştır.
- Teklifin etki analizi ya yapılmamış ya da komisyon üyelerine iletilmemiştir.
- Teklife ilişkin olarak İçtüzük madde 38 uyarınca Anayasa’ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır.
- Muhalefetin Alt Komisyon kurulmasına ve havale edilmesine ilişkin önergesi kabul edilmemiştir.
- Genel Kurul toplantı halinde iken komisyon çalışması gerçekleştirilmiştir.
- Demokratik muhalefetin tüm yapıcı önerge, görüş ve önerileri dikkate alınmamıştır.

MADDE 1- Vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin anne ve babalarına bağlanacak toplam aylığın net asgari ücretin altında olamayacağına ilişkin uygulamanın kapsamı genişletiliyor.

Maddeyle, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunun 72 nci maddesinin dördüncü fıkrasında değişiklik yapılmaktadır. Mevcut düzenlemede, anne ve babaya bağlanan toplam aylığın bir aylık asgari ücretin net tutarından az olamayacağına ilişkin hüküm; erbaş ve erler ile yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin anne ve babaları bakımından uygulanmaktadır. Teklifte personel statüsüne ilişkin bu sınırlama kaldırılarak, bir net asgari ücretli toplam taban aylığın 72 nci maddenin dördüncü fıkrası kapsamındaki anne ve babaların tamamına uygulanması öngörülmektedir.

Grup görüşümüz, düzenleme, farklı statüdeki personelin anne ve babaları arasındaki taban aylık farklılığını gidermesi bakımından olumludur. Ancak bir net asgari ücret tutarındaki alt sınır, anne ve babaya bağlanan toplam aylık için öngörülmekte; anne ve babanın her biri bakımından ayrı bir alt sınır getirilmemektedir. Hayatta bulunan anne ve babanın her biri için ayrı ayrı net asgari ücret düzeyinde güvence sağlanması, daha güçlü ve hakkaniyetli bir sosyal koruma oluşturacaktır.

MADDE 2-Bakıma muhtaç malullere yapılan ek ödeme tutarı artırılıyor.

Maddeyle, 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “iki katı” ibaresi “iki buçuk katı” şeklinde değiştirilmektedir. Başkasının yardım ve desteği olmadan yaşamak için gereken hareketleri yapamayacak derecede malul olanlara aylıklarıyla birlikte ayrıca yapılan ödeme yüzde 25 oranında artırılmaktadır.

Grup görüşümüz, ilave ödemenin artırılması olumlu olmakla birlikte, düzenleme yalnızca mevcut ödeme tutarını yüzde 25 oranında artırmakta; bakıma muhtaçlık kapsamını, değerlendirme ölçütlerini, bakım hizmetlerinin niteliğini ve bakım verenlere yönelik destekleri değiştirmemektedir. Bu bakımdan madde, bakıma muhtaç maluller yönünden gerekli bir iyileştirme olmakla birlikte, harp ve vazife malulleri arasındaki genel aylık ve sosyal hak farklılıklarını gideren bütüncül bir düzenleme değildir.

MADDE 3-Vazife malulü olan erbaş ve erler, geçici veya gönüllü köy korucuları, askeri öğrenciler, polis okulu öğrencileri ile sivilere bağlanacak aylıklar için başlangıç dereceleri, yükselme esasları ile uygulanacak ek göstergeler ile aylıkların üst sınırı belirleniyor.

Maddeyle, Terörle Mücadele Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin son cümlesi yürürlükten kaldırılmakta ve maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere yeni bir fıkra eklenmektedir.

Birinci fıkranın (h), (i) ve (j) bentleri kapsamındakilere bağlanacak aylıklar; en az dört yıllık yükseköğrenim mezunları için sekizinci derecenin birinci kademesi, diğerleri için ise eğitim durumlarına bakılmaksızın onuncu derecenin birinci kademesi üzerinden hesaplanacak vazife malullüğü aylığından düşük olamayacağı düzenlenmektedir. İlgililerin, bitirdikleri okullar sonucunda kazandıkları unvanlar üzerinden yürüttükleri kamu görevleri nedeniyle daha yüksek aylık bağlanmasına ilişkin hakları saklı tutulmaktadır.

Bu kişiler için 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre yapılacak yükseltmelerde, aylık hesabında esas alınan başlangıç derecesi dikkate alınacak; derece yükselmelerinde öğrenim durumlarına bakılmaksızın yükseköğrenim mezunu gibi işlem yapılacaktır. Dördüncü dereceye yükselenler için 2.100, üçüncü dereceye yükselenler için 2.200, ikinci dereceye yükselenler için 3.000 ve birinci dereceye yükselenler için 3.600 ek gösterge rakamı uygulanacaktır.

Bağlanacak toplam aylık, 35.398 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpılması sonucunda bulunacak tutardan az olamayacaktır. Hak sahiplerinin aylıkları ise bu tutarın hisseleri oranında hesaplanacak kısımdan düşük olamayacaktır. Aradaki fark Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenecek ve faturası karşılığında Hazineden tahsil edilecektir.

Ayrıca, 7082 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi kapsamında bulunanlar hariç olmak üzere, bu madde kapsamında aylık bağlananların 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere ilgili mevzuatta sağlanan, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler dışındaki diğer haklardan yararlanması öngörülmektedir.

Grup görüşümüz, yakın dönemde şehit ve gazi temsilcilerinin ve ailelerin dile getirdiği sorunlardan birisi de yalnızca aylık miktarları değil, aynı olayda veya aynı görev sırasında zarar gören kişiler arasında personel statüsüne göre farklı hukuki ve mali rejimler uygulanmasıdır. Er Şehit ve Gaziler Platformu, er şehit ve gazilerin diğer personelle emsal statüye kavuşturulmasını açıkça talep etmiştir. Teklif ise mevcut statüleri birleştirmemekte; yalnızca bu statüler içinde aylık hesabına ilişkin düzeltme yapmaktadır. Bu nedenle düzenleme mali sonuçları bakımından olumlu olmakla birlikte, 5434, 3713, 5510 ve 7082 sayılı kanunlara dağılmış parçalı sistemden kaynaklanan statü eşitsizliğini ortadan kaldırmamaktadır.

MADDE 4- Malul sayılmayan ancak derece tespiti yapılanlara bağlanan aylıkların gösterge rakamları yükseltilmektedir.

Maddeyle, Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gösterge tablosu değiştirilmekte ve maddeye üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere yeni bir fıkra eklenmektedir. Terör eylemi nedeniyle yaralanmasına rağmen ilgili mevzuata göre malul sayılmayan ve Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılanlara bağlanan aylıklarda aşağıdaki gösterge rakamları uygulanacaktır:

Derece	Gösterge
1	27.288
2	25.385
3	23.485
4	21.578
5	19.673
6	17.820

Ayrıca, 7082 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi kapsamında bulunanlar hariç olmak üzere, ek 3 üncü madde kapsamında aylık bağlananların 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere ilgili mevzuatta sağlanan, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler dışındaki diğer haklardan yararlanması öngörülmektedir.

Grup görüşümüz, aylıkların yükseltilmesi ve aylık dışındaki hakların genişletilmesi olumlu olmakla birlikte, ilgililerin malul sayılmama durumu değiştirilmemekte ve bu kişilere ayrıca gazilik unvanı verilmesine ilişkin bir düzenleme yapılmamaktadır.

MADDE 5- Terörle mücadele görevleri sırasında yaralanan ancak malul sayılmayan veya derece tespiti yapılmayan belirli personele aylık bağlanmaktadır.

Maddeyle, 3713 sayılı Kanuna geçici 20 nci madde eklenmektedir. Teklifin 5 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce terörle mücadele görevlerinin ifası sırasında;

- Ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücutta penetran yaralanmaya neden olması ya da ateşli silah, el yapımı patlayıcı (EYP), mayın, havan, roket, el bombası, şarapnel veya benzeri patlayıcı mühimmatın etkisiyle veya bunların oluşturduğu blast ve termal etki sonucunda yaralananlar,
- Terör örgütü mensuplarının kesici, delici, ezici veya benzeri yakın muharebe niteliğindeki saldırıları sonucunda yaralananlar kapsama alınmaktadır.

Olay tarihindeki yaralanmanın hafif nitelikte olmaması ve mevcut sağlık durumu ile olay tarihindeki yaralanma arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir. Bu hususlar, en az bir adli tıp uzmanının yer aldığı sağlık kurulu raporuyla tespit edilecektir.

Düzenleme; Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının erbaş ve erler dâhil askerî personelini, Millî İstihbarat Teşkilatı mensuplarını, Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelini ve güvenlik korucularını kapsamaktadır.

Başvuru, olay tarihinde mensup olunan kuruma yapılacaktır. Kurumun ilk değerlendirmesi üzerine ilgili kişi Sağlık Bakanlığınca belirlenen hastanelere sevk edilecek; düzenlenecek sağlık kurulu raporları için ücret alınmayacak ve raporlarla diğer bilgi ve belgeler aylık bağlanması amacıyla ilgili kurum tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilecektir.

Şartları taşıyanlara başvuru tarihini takip eden aybaşından itibaren 17.135 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak tutarda aylık bağlanacaktır. Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenecek bu aylıklar, faturası karşılığında iki ay içerisinde Hazineden tahsil edilecektir.

Bu kişilerin sonradan aynı yaralanmaya bağlı olarak malul olduklarına karar verilmesi veya ek 3 üncü madde kapsamında derece tespiti yapılması hâlinde, karar tarihini takip eden aybaşından itibaren ilgili aylık hükümleri uygulanacak; geçici 20 nci madde kapsamında bağlanan aylık, yeni aylığın bağlandığı tarihten itibaren kesilecektir. Aylık bağlananlar, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere, 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere ilgili mevzuatta sağlanan diğer haklardan yararlanacaktır.

Düzenleme yalnızca maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olaylara bir defaya mahsus uygulanacak; bu tarihten sonra meydana gelen olaylar için yeni başvuru yapılamayacaktır. Başvuruların maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılması gerekmektedir. Teklifin 5 inci maddesi, 1/9/2026 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Grup görüşümüz, teklifin hazırlık süreci, teklif sahipleri tarafından “kalıcı ve adil bir yasal çerçeve” hedefiyle açıklanmış olmakla birlikte, bu madde yalnızca yürürlük tarihinden önce meydana gelen olaylara uygulanmakta, başvuruyu bir yıllık süreyle sınırlamakta ve gelecekte

meydana gelebilecek aynı nitelikteki yaralanmaları kapsam dışında bırakmaktadır. Yaralanma türlerinin ayrıntılı, ancak “veya benzeri” ibareleriyle açık uçlu biçimde sayılması, uygulamada kapsam tartışmalarına yol açma riski taşımaktadır. Eski olaylara ilişkin kayıt ve sağlık belgelerine ulaşılmasındaki güçlükler dikkate alındığında bir yıllık süre hak kaybına neden olabilecektir. Başvurunun reddine, sağlık kurulu raporuna itiraza ve eksik hizmet kayıtlarının değerlendirilmesine ilişkin özel bir usul öngörülmemiştir. Ayrıca aylık ve bazı sosyal haklar tanınmasına rağmen gazilik unvanı açıkça verilmemektedir. Bu yönleriyle madde önemli, ancak geçici, sınırlı ve eksik bir çözüm niteliğindedir.

MADDE 6- Vazife malulü er ve erbaşların yeniden muayene edilme haklarına ilişkin yaş haddi 55’e çıkarılıyor.

Maddeyle, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun geçici 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “askerlik çağı dışına çıktıkları” ibaresi “55 yaşını doldurdıkları” şeklinde değiştirilmektedir.

Erbaş ve erlerin, durumlarında meydana gelen değişiklik nedeniyle yeniden muayene talebinde bulunabilecekleri yaş haddi, askerlik çağı dışına çıktıkları tarihten 55 yaşını doldurdıkları tarihe kadar uzatılmaktadır.

Grup görüşümüz, düzenleme resen yeniden muayene veya doğrudan aylık artışı getirmemekte; yalnızca hak sahibinin yeniden muayene talebinde bulunabileceği süreyi genişletmektedir. Yaş sınırının neden 55 olarak belirlendiği teklif gerekçesinde açıklanmamaktadır.

MADDE 7-15 Temmuz darbe girişiminde yaralanan kamu görevlileri ve sivillerden malul sayılmayan veya derece tespiti yapılmayanlara da aylık bağlanıyor.

Maddeyle, 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “maddenin” ibaresi “fıkranın” şeklinde değiştirilmekte ve maddeye ikinci fıkra eklenmektedir.

14 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında gazilik unvanı verilenlerden, yaralanmaları nedeniyle malul sayılmayan veya Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayan kamu görevlileri ve sivillere, yeni fıkranın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren 17.135 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak tutarda aylık bağlanacaktır. Bağlanacak aylık hakkında 5454 sayılı Kanun hükümleri uygulanacak; Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılacak ödemeler faturası karşılığında iki ay içinde Hazineden tahsil edilecektir.

Grup görüşümüz, gazilik unvanı verilenlerden, malul sayılmayan veya derece tespiti yapılmayan kişilere aylık bağlanması olumludur. Bununla birlikte, yaralanmanın ağırlığına veya sürekli sağlık giderlerine göre kademeli bir sistem öngörülmemekte ve kapsamdaki kişilerin tamamı için aynı gösterge rakamı uygulanmaktadır.

Sonuç olarak;

Cumhuriyet Halk Partisi Milli Savunma Komisyonu üyesi olarak; 2/3789 Esas No’lu “**Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”nin yasalaşmasına; yapıcı ve iyileştirici önerilerimizin teklifin Genel Kurul aşamasında dikkate alınarak düzeltilmesine kadar muhalefet şerhimizin komisyonumuzun raporundan bildiririz.

Tahsin Becan

Yalova

MUHALEFET ŞERHİ

2/3789 esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 03/08/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Teklifin esas komisyonu Millî Savunma Komisyonu; tali komisyonları İçişleri Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonudur. Teklif yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte 9 maddeden oluşmaktadır.

Teklif;

- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu
- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu
- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun

olmak üzere 4 farklı kanunda değişiklik yapmaktadır.

Usul Üzerine Değerlendirmeler

Teklif 3 Ağustos 2026 tarihinde Başkanlığa sunulmuş ve yalnızca iki gün sonra Millî Savunma Komisyonunda görüşülmeye başlanmıştır. Şehitlik, gazilik, vazife malullüğü, sosyal güvenlik ve kamu maliyesi gibi teknik alanlarda sonuç doğuran bir düzenlemenin bu kadar kısa sürede komisyon gündemine alınması milletvekillerinin, uzmanların ve doğrudan hak sahibi olan vatandaşlarımızın metni sağlıklı biçimde incelemesini güçleştirmiştir. Tali komisyonların görüş oluşturmalarına elverişli bir takvim işletilmeden teklifin esas komisyonda sonuçlandırılmak istenmesi yasama sürecini şekli bir işleme indirgemektedir.

Teklifin muhatabı olan şehit yakınları ve gaziler komisyon görüşmelerine alınmamıştır. Gaziler ve şehit yakınları komisyon toplantı salonunun önünde haklı taleplerini dile getirerek eylem yapmak zorunda kalmıştır. İYİ Parti milletvekillerimizin yoğun ısrarı ve baskısı sonucunda ancak bir temsilcinin salona alınmasına izin verilmiştir. Haklarında düzenleme yapılan kişilerin komisyon kapısında bekletilmesi katılımcı yasama anlayışıyla

bağdaşmamaktadır. Şehit yakınları ve gaziler dinlenmeden onlar adına hak düzenlemesi yapılması kabul edilemez.

Komisyon çalışmalarında, komisyon salonuna alınmayan şehit yakını ve gazilerimizden yalnızca bir temsilcinin katılmasına izin verilmesi yeterli değildir. Gazilerin, vazife malullerinin, terörle mücadele gazilerinin, 15 Temmuz gazilerinin, şehit ailelerinin, ilgili derneklerin, sağlık kurullarının, Sosyal Güvenlik uzmanlarının ve sosyal politika alanında çalışan akademisyenlerin ayrı ayrı dinlenmeleri gerekirken karşılaştıkları muamele son derece üzücüdür.

Mevzuatın farklı kanunlara dağılmış olması uygulamadaki sorunları artırmaktadır. Bu nedenle düzenlemenin dar bir teklif üzerinden değil bütün paydaşların katıldığı kapsamlı bir çalışma sonucunda hazırlanması gerekir.

Teklif önemli mali sonuçlar doğurmasına rağmen madde bazında ayrıntılı bir etki analizi sunulmamıştır. Kaç kişinin kapsama gireceği, düzenlemenin bütçeye etkisi, sağlık kurullarının kapasitesi açıklanmamıştır. Hak sahiplerinin uzun yıllardır yaşadığı sorunların giderilmesi bütçe hesabına indirgenemez. Bununla birlikte getirilen hakkın uygulanabilir olması için açık bir mali ve idari planın ortaya konulması gerekir.

Teklifte hakların önemli bir kısmı geçici maddeler ve dar kapsamlı olay tanımları üzerinden düzenlenmiştir. Aynı görevi yapan veya aynı zarara uğrayan kişiler arasında olay tarihi, statü, eğitim durumu, kurum ve yaralanma biçimi üzerinden yeni ayrımlar oluşturulmuştur. Kanun yapma tekniği hak sahibi lehine sade, kalıcı ve genel bir sistem kurmayı gerektirirken teklif mevcut parçalı yapıyı daha da karmaşık hâle getirmektedir.

Geneli Üzerine Değerlendirmeler

Şehitlerimizin aziz hatırasına ve gazilerimizin fedakârlığına sahip çıkmak devletin vazgeçilmez görevidir. Şehit yakınlarının ve gazilerin insanca yaşam koşullarına kavuşması bir lütuf değil sosyal hukuk devletinin gereğidir. Bu nedenle teklifte yer alan bazı aylık artışlarını ve geçmişte malul sayılmadığı için haklardan yararlanamayan kişilere yönelik adımları ilke olarak olumlu buluyoruz. Ancak teklif yıllardır biriken sorunların yalnızca küçük bir bölümüne temas etmekte ve kapsamlı bir hak reformu niteliği taşımamaktadır.

Gazilerimiz ve şehit yakınlarımızın uzun süredir dile getirdiği talepler hakkında bugüne kadar hiçbir adım atılmamış, Güvenpark'ta gerçekleşen eylemlerine ve açlık grevlerine kulak

verilmemiştir. Bu teklif PKK ve KCK terör örgütü üyelerine af niteliğinde sonuçlar doğuran çerçeve yasa öncesinde adeta bir sus payı ve vicdan rahatlatma aracı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Teklif sahibi tarafından komisyon görüşmelerinde iki yıldır bu kanun için çalışma yapıldığı ve çerçeve yasa süreciyle görüşülen kanun teklifinin aynı zamanlarda verilmesinin bir tesadüf olduğu dil getirilse de bunun gerçeği yansıtmadığı ortadadır.

Terörle mücadelede bedel ödeyen şehitlerimizin yakınları ve gazilerimiz bir siyasi sürecin toplumsal maliyetini hafifletecek sembolik düzenlemelerin konusu yapılamaz. Onların talepleri bütüncül, eşitlikçi ve kalıcı bir yasal güvenceye kavuşturulmalıdır. İktidarın PKK ve KCK terör örgütü mensuplarına af niteliği taşıyan çerçeve yasa için seferber ettiği siyasi iradeyi ve yasama hızını, şehit yakınları ile gazilerin hakları söz konusu olduğunda göstermemesi yalnızca bir çelişki değil, milletin vicdanını yaralayan ağır bir siyasi ve vicdani utançtır.

Teklifin en temel sorunu statü ve aylık farklılıklarını ortadan kaldırmamasıdır. Aynı olayda hayatını kaybeden veya yaralanan kişilere rütbe, unvan, eğitim düzeyi, derece, kademe ve kurum temelinde farklı aylıklar bağlanmaya devam etmektedir. Oysa fedakârlığın değeri görev hiyerarşisine göre ölçülemez. Tarafımızca hazırlanan teklifte 5434, 2330, 3713 ve 5510 sayılı kanunlar kapsamında bağlanan şehit ve gazi aylıklarının en yüksek emsal tutar üzerinden eşitlenmesi ve mevcut hak sahiplerinin daha düşük bir ödemeye maruz bırakılmaması öngörülmüştür.

Komisyonunda görüşülen teklif görevle bağlantılı zararların kapsamını bütüncül biçimde tanımlamamaktadır. Görev mahalline gidiş ve dönüş, geçici görev, eğitim, kurs, tatbikat, operasyona hazırlık ve görev nedeniyle hedef alınma hâlleri açıkça düzenlenmemiştir. Görev sona erdikten sonra ortaya çıkan fiziksel veya psikolojik hastalıklar için genel bir koruma kurulmamıştır. İspat yükü hak sahibi üzerinde bırakılmıştır. Genel Başkanımız ve Grup Başkanvekillerimizin imzacısı olduğu kanun teklifimizde görev sırasında meydana gelen olaylarda illiyet bağının varlığı kabul edilmekte ve aksini somut delillerle ispat yükü idareye bırakılmaktadır.

Teklif gazilik statüsünü kalıcı engellilik oranından bağımsız ve açık biçimde tanımlamamaktadır. Bazı yaralanma türleri için aylık ve sosyal hak sağlanırken tedavi gerektiren psikolojik zararlar, görev kaynaklı hastalıklar, zaman içinde ortaya çıkan travmalar ve aynı ağırlıkta sonuç doğuran başka yaralanmalar kapsam dışında kalabilmektedir. Bizim

hazırladığımız teklifte ise görev veya hizmet nedeniyle tedavi gerektiren fiziksel ya da psikolojik zarara uğrayanların kalıcı engellilik oranı aranmaksızın gazi sayılması öngörülmüştür.

Şehit yakınları ve gazilerin talepleri yalnızca aylık artışından ibaret değildir. Eğitim, bakım, barınma, istihdam, ulaşım, araç edinimi, sağlık hizmetleri ve bürokratik engellerin kaldırılması bir bütün olarak ele alınmalıdır. İYİ Parti teklifinde şehit ve gazi çocuklarının vakıf yükseköğretim kurumları ile özel öğretim kurumlarında ücretsiz eğitim görmesi ve özel kreş ile gündüz bakımevlerinden ücretsiz yararlanması düzenlenmiştir. Ayrıca riskli hizmetlerde çalışan personele kamu konutu, kira desteği ve uygun koşullu TOKİ konutu sağlanması; şehit ve gazi yakınlarının kamu istihdamı hakkının genişletilmesi ve gaziler ile belirli hak sahiplerine ÖTV istisnası tanınması öngörülmüştür. Komisyonunda görüşülen teklif bu başlıkların hiçbirine çözüm getirmemektedir.

Teklif geçmişte reddedilen şehitlik ve gazilik başvurularının tamamını daha lehe hükümler çerçevesinde yeniden değerlendiren genel bir mekanizma kurmamaktadır. Yalnızca belirli yaranama biçimleri ve belirli personel grupları için bir yıllık başvuru süresi öngörülmüştür. Tarafımızca Meclis Başkanlığına sunulan teklife daha önce talebi reddedilen herkese iki yıllık yeniden başvuru hakkı verilmiş ve devam eden idari ve yargısal uyuşmazlıklarda lehe hükümlerin uygulanması düzenlenmiştir.

Sonuç olarak teklif bazı haklı taleplere sınırlı cevap vermekle birlikte eşitlik, kapsayıcılık ve kalıcılık ilkelerini karşılamamaktadır. Şehit yakınları ve gaziler arasında yeni kategoriler oluşturmak yerine tek ve açık bir statü sistemi kurulmalıdır. Aylıklar eşitlenerek artırılmalı, sosyal haklar genişletilmeli, sağlık ve illiyet süreçleri hak sahibi lehine düzenlenmeli ve mevcut mağduriyetler geriye dönük olarak giderilmelidir.

Maddeler Üzerine Değerlendirmeler

Madde 1

Madde ile tüm vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin ana ve babalarına bağlanacak toplam aylık tutarın net asgari ücretten az olmaması öngörülmektedir. Kapsamdaki sınırlamaların kaldırılması olumlu olmakla birlikte düzenleme yalnızca ana ve babaya bağlanan aylığın toplamına alt sınır getirmektedir. Her bir anne ve babanın ayrı ayrı hangi tutarda aylık alacağı açık değildir. Uygulamada bir aylığın eşit şekilde paylaşılması söz konusudur.

“Toplam aylık” yaklaşımı iki hak sahibi arasında bölündüğünde tek tek kişilerin insanca yaşam düzeyine ulaşmasını garanti etmemektedir.

Madde şehit eşleri, çocukları ve diğer hak sahipleri arasındaki aylık farklılıklarını ortadan kaldırmamaktadır. Rütbe, unvan, derece, kademe ve kurum kaynaklı eşitsizlikler devam etmektedir. Şehit yakınlarına bağlanan aylıkların yalnızca asgari ücret düzeyinde tutulması yeterli değildir. Tarafımızca hazırlanan kanun teklifinde aynı olayda hayatını kaybeden kişilerin hak sahiplerine yapılacak ödemelerin en yüksek emsal aylık üzerinden eşitlenmesi ve mevcut aylıkların üç ay içinde yeniden hesaplanması öngörülmüştür.

Maddede yer alan “ana ve babalara” ibaresi, aylığın anne ve baba arasında bölüştürülmesi şeklinde uygulanmaktadır. Vazife malulünün anne ve babası, ayrı ayrı hak sahibi olup her biri evladını vatan ve millet uğruna kaybetmenin aynı acısını yaşamaktadır. Bu nedenle her iki ebeveynin de sosyal güvenlik hakkından bağımsız ve eşit şekilde yararlanması, sosyal devlet ilkesinin ve hakkaniyetin gereğidir.

Komisyonunda sunmuş olduğumuz önergemiz ile “ana ve babalara” ibaresinin “ana ve babalara ayrı ayrı” şeklinde değiştirilmesi suretiyle, aylığın anne ve baba arasında paylaştırılmasının önüne geçilmesi ve her bir hak sahibine net asgari ücret tutarından az olmamak üzere ayrı ayrı aylık bağlanacağına tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça hüküm altına alınması amaçlanmıştır. Bu önergemiz komisyonunda kabul edilmemiştir.

Madde 2

Madde ile bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödeme net asgari ücretin iki katından iki buçuk katına çıkarılmaktadır. Artış gerekli ve olumlu olmakla birlikte bakım ihtiyacının yalnızca mevcut “bakıma muhtaçlık” ölçütü üzerinden değerlendirilmesi önemli bir eksikliktir. Günlük yaşam faaliyetlerinde ciddi desteğe ihtiyaç duyan ancak mevzuattaki ağır ölçütleri karşılayamayan gaziler destek dışında kalmaya devam edecektir.

Bakım politikası yalnızca nakdî ödeme ile sınırlandırılmamalıdır. Evde bakım hizmeti, fizik tedavi, rehabilitasyon, psikolojik destek, yardımcı cihazlar, konutun erişilebilir hâle getirilmesi ve bakım veren aile bireylerinin sosyal güvenliği birlikte düzenlenmelidir. Ödeme tutarındaki artış bu yapısal ihtiyaçları karşılamamaktadır. Bakıma muhtaçlık değerlendirmeleri düzenli, şeffaf ve hak sahibi lehine çalışan sağlık kurulları tarafından yapılmalıdır.

Ayrıca bu kişilerin bakım, tedavi, rehabilitasyon, protez ve yardımcı tıbbi cihaz giderleri ile sürekli bakım ihtiyacından kaynaklanan harcamaları, genel yaşam maliyetlerinin çok üzerinde seyretmektedir. Artan enflasyon ve hayat pahalılığı karşısında mevcut artış, bu ilave yükleri karşılamaktan uzak kalmaktadır.

Devletin, vatanın bölünmez bütünlüğü ve milletin güvenliği uğruna bedenini ortaya koyan gazi ve vazife malullerine karşı sorumluluğu, yalnızca sembolik iyileştirmelerle yerine getirilemez. Sosyal devlet ilkesinin gereği olarak, bu vatandaşlarımızın insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürebilmelerini sağlayacak düzeyde desteklenmeleri zorunludur.

Komisyonunda vermiş olduğumuz önergemizle bu desteğin net asgari ücretin iki buçuk katı yerine üç katı olarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Böylece ağır engelli gazi ve vazife malullerinin artan yaşam giderlerinin daha etkin şekilde karşılanması ve hak ettikleri sosyal korumanın güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu önergemiz komisyonunda reddedilmiştir.

Madde 3

Madde ile 3713 sayılı Kanun kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler, güvenlik korucuları, öğrenciler ve siviller için aylık hesaplama yöntemi değiştirilmekte ve bir alt sınır getirilmektedir. Uzun süredir düşük aylık alan grupların durumunun iyileştirilmesi gereklidir. Ancak madde eğitim düzeyi ve derece esaslı hesaplamayı korumakta ve aynı fedakârlık karşılığında farklı aylık bağlanması sorununu bütünüyle çözmemektedir.

Dört yıllık yükseköğrenim mezunları ile diğerleri için farklı derece başlangıçlarının belirlenmesi gazilik hakkını eğitim durumuna göre sınıflandırmaktadır. Bu yöntem en yüksek emsal aylıkla eşitlik sağlamamaktadır. Aynı olayda yaralanan kişiler arasında statüye dayalı farkların devam etmesi Anayasanın eşitlik ve sosyal devlet ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Terörle mücadele faaliyetleri sırasında en ağır bedeli ödeyen kahramanlarımızın ve ailelerinin, sadece olay tarihindeki statülerine bağlı kalınarak farklı mali haklara tabi tutulmaları hakkaniyet ve sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Aynı operasyon şartlarında görev yapan personel arasında sırf statü farklılığı nedeniyle ortaya çıkan hak kayıpları kamu vicdanını da zedelemektedir.

Komisyonunda vermiş olduğumuz önergemizle terörle mücadele kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler ile alt rütbeli personelin ve şehit olanların hak sahiplerinin aylıklarının hesaplanmasında dikey statü ilerlemesi esas alınarak emsal personelin rütbe, derece

ve kademe ilerlemelerinden yararlanmaları amaçlanmıştır. Ayrıca öğrenim durumu, kadro sınırlaması veya ihtisas belgesi gibi sebepler nedeniyle ortaya çıkan hak kayıplarının giderilmesi, terörle mücadele görevinin niteliği dikkate alınarak en yüksek operasyonel ihtisas ve fiili görev tazminatları ile makam ve görev tazminatlarının aylık hesabına tam olarak yansıtılması öngörülmüştür.

Önergemizle terörle mücadelede yaralanan veya şehit olan personel ile ailelerinin mali hakların güçlendirilmesi, uygulamada yaşanan eşitsizliklerin giderilmesi ve devletin, vatan uğruna fedakârlık gösteren kahramanlarına ve ailelerine karşı vefa borcunun daha adil bir şekilde yerine getirilmesi amaçlanmıştır. Bu önergemiz de komisyonda kabul edilmemiştir.

Madde 4

Madde ile terör eylemi nedeniyle yaralanmış ancak malul sayılmamış kişilerden derece tespiti yapılanlara bağlanacak aylıklar artırılmakta ve bazı sosyal haklardan yararlanmaları sağlanmaktadır. Geçmişte maluliyet oranı nedeniyle hak dışında kalan kişilerin korunması doğru bir adımdır. Ancak gösterge tablosunda altı farklı derece için farklı aylık öngörülmesi eşitsizliği sürdürmektedir.

Aynı ölçüde zarar gören kişiler arasında olayın tarihi veya hukuki dayanağı nedeniyle farklı sosyal hak rejimleri oluşturulması kabul edilemez. Teklif bir yandan eşitsizliği gidermeyi amaçladığını belirtirken diğer yandan yeni bir adaletsizlik yaratmaktadır.

Düzenleme yalnızca terör eylemi nedeniyle oluşan belirli fiziksel yaralanmalara odaklanmaktadır. Psikolojik zararlar, görev nedeniyle ortaya çıkan hastalıklar ve tedavi gerektiren diğer zararlar açıkça kapsamda değildir. İYİ Parti teklifinde kalıcı engellilik oranı aranmaksızın fiziksel veya psikolojik zarara uğrayanların gazi sayılması ve eğitim, sağlık, ulaşım, konut ile diğer sosyal haklardan yararlanması öngörülmüştür. Madde bu kapsayıcı anlayışla yeniden düzenlenmelidir.

Bundan ayrı olarak Maddeyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında aylık bağlananların, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 1005 sayılı Kanunda düzenlenen diğer haklardan yararlandırılması öngörülmektedir. Terör gazilerimiz ile şehitlerimizin yakınlarına ilave haklar tanınması gerekli ve yerindedir. Ancak bu hakların 1005 sayılı Kanuna atıf yapılarak verilmesi hem kanun tekniği hem de devletimizin terörle mücadele anlayışı bakımından ciddi sakıncalar taşımaktadır.

1005 sayılı Kanun, tarihsel olarak Kore Savaşı ve Kıbrıs Barış Harekâtı gibi Türkiye'nin bir başka devlet veya düzenli silahlı güç karşısında yürüttüğü askerî harekâtlara katılan ve madalya verilen kişilere yönelik özel bir statü düzenlemesidir. PKK ise Türkiye Cumhuriyeti'nin karşısında savaşılan meşru bir devlet veya uluslararası hukuk kişisi değil ülkemizin birliğini, vatandaşlarımızın can güvenliğini ve anayasal düzenimizi hedef alan bir terör örgütüdür. Bu nedenle terörle mücadele sırasında şehit olan veya yaralanan kahramanlarımızın haklarının, devletler arası savaş ve harekâtlar için oluşturulmuş bir kanuna atıfla düzenlenmesi hukuki ve kavramsal bir karmaşaya yol açmaktadır.

Söz konusu atıf, amaçlanmamış olsa dahi PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti karşısında savaşılan bir taraf veya devlet benzeri bir yapı olarak değerlendirildiği yönünde kabul edilemez bir yorum ve algı doğurabilecektir. Terörle mücadele ile devletler arası savaşın hukuki statüleri birbirinden tamamen farklıdır. Kanun koyucunun kullandığı kavramlar ve yaptığı atıflar bu ayrımı tartışmaya yer bırakmayacak açıklıkta korunmalıdır. Terör örgütüne dolaylı biçimde dahi meşruiyet veya savaşılan taraf görüntüsü kazandırabilecek bir yasama tekniğinden kesinlikle kaçınılmalıdır.

İtirazımız terör gazilerimiz ile şehit yakınlarımıza bu hakların verilmesine değil hakların yanlış bir kanuni zemin üzerinden tanınmasına yöneliktir. Terörle mücadelede canını ortaya koyan kahramanlarımız ile şehitlerimizin yakınları, 1005 sayılı Kanunda yer alan hakların tamamından ve gerektiğinde daha geniş haklardan yararlandırılmalıdır. Ancak bu haklar 1005 sayılı Kanuna atıf yapılmaksızın 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda, 2330 sayılı Nakdi Tazminat Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunda veya terör şehitleri ve gazileri için hazırlanacak müstakil bir kanunda açıkça ve ayrı ayrı düzenlenmelidir.

Bu nedenle maddenin 1005 sayılı Kanuna yaptığı atıf teklif metninden çıkarılmalı, tanınmak istenen sosyal ve ekonomik haklar terör gazilerimiz ile şehitlerimizin yakınları bakımından doğrudan kanun metninde sayılmalıdır. Böylece hem hak kaybı önlenecek hem de PKK terör örgütüne devlet veya meşru savaşılan taraf görüntüsü verebilecek her türlü hukuki ve siyasi yorumun önüne geçilecektir.

Madde 5

Madde ile terörle mücadele görevleri sırasında belirli silah, patlayıcı ve yakın muharebe saldırıları sonucunda yaralanan ancak malul sayılmayan belirli personele aylık bağlanması ve bazı sosyal haklar tanınması geçici bir madde ile öngörülmektedir. Yıllardır vücudunda mermi

veya şarapnel taşıdığı hâlde gazi sayılmayan kişilerin mağduriyetinin giderilmesi zorunludur. Bununla birlikte düzenleme son derece dar, geçici ve ayrımcıdır.

Öncelikle madde yalnızca Kanunun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylara bir defaya mahsus uygulanmakta ve yürürlük tarihinden sonraki olaylar için yeni başvuru yapılamayacağını açıkça belirtmektedir. Teklife göre aynı yaralanmanın bir gün önce veya bir gün sonra meydana gelmesi farklı sonuç doğuracaktır. Bu yaklaşım hukuk devleti ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmaz. Koruma kalıcı bir madde hâline getirilmeli ve gelecekte meydana gelecek olayları da kapsamalıdır.

Madde kapsamı ateşli silah, penetran yaralanma, blast ve termal etki ile yakın muharebe saldırıları üzerinden sınırlanmıştır. Görev nedeniyle ortaya çıkan işitme kaybı, travma sonrası stres bozukluğu, psikolojik hastalık, zehirli madde maruziyeti, kronik hastalık ve aynı ağırlıkta sonuç doğuran diğer zararlar dışarıda kalabilecektir. Yaralanmanın “hafif nitelikte olmayan” bir zarar olduğunun tespiti de somut ölçütlere bağlanmamıştır.

Mevcut sağlık durumu ile olay tarihindeki yaralanma arasında illiyet bağının sağlık kurulu raporuyla kanıtlanması hak sahibine ağır bir ispat yükü yüklemektedir. Aradan uzun yıllar geçmesi, kayıtların eksik olması veya hastalığın zaman içinde gelişmesi başvuruların reddine neden olabilecektir. İYİ Parti olarak hazırladığımız teklifte olay görev sırasında meydana gelmişse illiyet bağının bulunduğu kabul edilmekte ve aksini ispat yükü idareye bırakılmaktadır.

Başvurular için yalnızca bir yıllık süre tanınması da yetersizdir. Yurt dışında yaşayan, sağlık sorunları bulunan, mevzuattan haberdar olmayan veya belgelerine geç ulaşan hak sahipleri yeniden mağdur olacaktır. Başvuru süresi en az iki yıl olmalı ve haklı mazeret hâllerinde süre engeli uygulanmamalıdır. Daha önce talebi reddedilmiş olan bütün kişilerin dosyaları lehe hükümler doğrultusunda resen incelenmelidir.

Madde yalnızca Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma, Sahil Güvenlik, Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Hizmetleri Sınıfı ve güvenlik korucularını kapsamaktadır. Aynı görev nedeniyle zarar gören sivil görevliler, destek personeli, askerî öğrenciler ve başka statüdeki kamu görevlileri yönünden açık bir koruma kurulmamıştır. Ayrıca bağlanan aylık en yüksek emsal aylıkla eşitlenmemekte ve gazi statüsü açık, genel ve kalıcı biçimde tanımlanmamaktadır.

Bu nedenlerle maddenin geçici niteliği kaldırılmalı, kapsam fiziksel ve psikolojik bütün zararları içerecek biçimde genişletilmeli, ispat yükü hak sahibi lehine düzenlenmeli ve aylıklar eşitlik ilkesine göre belirlenmelidir.

Madde 6

Madde ile er ve erbaşların yeniden muayene hakkına ilişkin yaş sınırı “askerlik çağı dışına çıktıkları” tarih yerine 55 yaşını doldurdıkları tarih olarak belirlenmektedir. Belirsiz bir ölçütün somut yaş sınırına dönüştürülmesi uygulama birliği bakımından olumlu görünmektedir. Buna karşılık 55 yaş sınırının hangi tıbbi veya sosyal gerekçeye dayandığı açıklanmamıştır.

Görev nedeniyle ortaya çıkan bazı hastalıklar ve psikolojik rahatsızlıklar 55 yaşından sonra belirgin hâle gelebilir. Hak kaybının yaşa bağlanması sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmaz. Tıbbi illiyet bağı kurulabildiği sürece yeniden muayene hakkı yaş sınırına tabi olmamalıdır. Ayrıca düzenleme yalnızca er ve erbaşları kapsamaktadır. Benzer durumda bulunan diğer personel için ortak ve eşit bir başvuru sistemi kurulmamıştır.

Tarafımızca hazırlanan kanun teklifinde geçmişte şehitlik veya gazilik talebi reddedilen kişilere daha lehe hükümler çerçevesinde yeniden başvuru hakkı tanınmaktadır. Madde yaş sınırı kaldırılarak ve bütün hak sahiplerini kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

Madde 7

Madde ile 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile devamı niteliğindeki eylemlerde yaralanan ancak malul sayılmayan veya derece tespiti yapılmayan kişilere aylık bağlanması öngörülmektedir. Hak kaybı yaşayan kişilere aylık bağlanması gereklidir. Ancak ayrı aylık rejimi kurulması mevcut parçalı sistemi daha da derinleştirmektedir.

Aynı nitelikte fiziksel veya psikolojik zarara uğrayan kişiler arasında olay tarihi ve olayın hukuki adı üzerinden ayırım yapılamaz. 15 Temmuz kapsamında aylık bağlananlarla terörle mücadele sırasında yaralananlar, vazife malulleri ve diğer gaziler arasında farklı gösterge ve sosyal hak sistemlerinin uygulanması adaletsizlik yaratmaktadır. Madde yalnızca aylığı düzenlemekte; eğitim, sağlık, ulaşım, konut, istihdam ve bakım haklarını açıkça güvence altına almamaktadır.

Düzenlemenin 15 Temmuz hain darbe girişiminde hak kaybına uğrayan şehit yakınları ve gazilerimizi de kapsayacak şekilde bütün şehitlik ve gazilik mevzuatıyla uyumlu hâle getirilmesi gerekir. Gazi statüsü kalıcı engellilik oranı aranmaksızın tanımlanmalı, aylıklar en yüksek emsal üzerinden eşitlenmeli ve bütün sosyal haklara erişim sağlanmalıdır.

Yeni Madde İhdasımız

Yeni madde önergemizde İş Kanunun 30 ncu maddesinde yapmak istediğimiz değişiklik ile işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında şehit sayılanların eş, çocuk, ana, baba veya kardeşlerinden en az birini, niteliklerine uygun kadrolarda istihdam etmekle yükümlü hale geleceklerdir. Vatandaşın bölünmez bütünlüğünün korunması, millî güvenliğin sağlanması ve kamu düzeninin tesisi amacıyla görevlerini ifa ederken hayatlarını kaybeden şehitlerin geride bıraktıkları yakınlarının ekonomik ve sosyal hayata etkin katılımlarının desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Şehit ailelerine yönelik çeşitli sosyal ve ekonomik haklar tanımakla birlikte, çalışma hayatına katılımın artırılması, sürdürülebilir gelir elde edilmesi ve sosyal bütünleşmenin güçlendirilmesi bakımından istihdam politikalarının da geliştirilmesi önem arz etmektedir. Kamu kurumlarında şehit yakınlarına yönelik istihdam hakkı tanınmış olmakla birlikte, istihdamın önemli bir bölümünü oluşturan özel sektörün de bu sosyal sorumluluğa katkı sunması sosyal devlet ilkesinin doğal bir gereğidir.

Bu kapsamda, elli veya daha fazla işçi çalıştıran işverenlere toplam çalışan sayısının en az yüzde biri oranında şehit yakını istihdam etme yükümlülüğü getirilmektedir. Belirlenen çalışan sayısı, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde orantısız bir yük oluşmasını önlemek, buna karşılık kurumsal kapasitesi daha yüksek işletmelerin toplumsal sorumluluğa katkısını artırmak amacıyla öngörülmüştür.

Düzenleme ile şehit yakınlarının mesleki bilgi, eğitim ve tecrübelerine uygun işlerde istihdam edilmeleri, üretim süreçlerine katılmaları, ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirmeleri ve sosyal hayata daha etkin şekilde dahil olmaları hedeflenmektedir. Ayrıca, özel sektörün sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, şehit ailelerine yönelik toplumsal dayanışmanın kurumsal düzeyde güçlendirilmesi ve istihdam yoluyla kalıcı bir sosyal destek mekanizmasının oluşturulması amaçlanmaktadır. Yeni madde önergemiz komisyon görüşmelerinde reddedilmiştir.

Sonuç olarak;

Teklifte yer alan bazı aylık artışları ve malul sayılmadığı için haklardan yararlanamayan kişilere yönelik düzenlemeler desteklenebilir niteliktedir. Ancak teklif şehit yakınları ve gazilerin temel taleplerini karşılamamakta, mevcut statü farklılıklarını ve aylık eşitsizliklerini ortadan kaldırmamakta, sosyal hakları bütüncül biçimde düzenlememekte ve belirli gruplar için geçici çözümler üretmektedir.

Şehit yakınları ve gaziler arasında görev, rütbe, eğitim, derece, kurum, olay tarihi veya yaralanma biçimi üzerinden ayrım yapılmamalıdır. Aylıklar en yüksek emsal tutar üzerinden eşitlenmeli, görevle bağlantılı fiziksel ve psikolojik zararlar hak sahibi lehine değerlendirilmelidir. Eğitim, bakım, barınma, istihdam, ulaşım, konut ve araç edinimi hakları kalıcı biçimde güvence altına alınmalıdır. Geçmişte reddedilen başvurular yeniden incelenmeli ve bütün uygulama süreçleri sadeleştirilmelidir.

Bu nedenlerle teklifin hak sahiplerinin katılımıyla yeniden ele alınması ve İYİ Parti tarafından hazırlanan kapsamlı teklifin düzenlemelerinden yararlanılarak genişletilmesi gerekmektedir. Belirtilen eksiklikler giderilmeden teklifin mevcut hâliyle şehit yakınları ve gazilerin haklı beklentilerini karşılaması mümkün değildir.

Teklifte yer alan bazı maddeler tarafımızca olumlu görülüp desteklenmekle birlikte yukarıda detaylarıyla anlatılan gerekçeler sebebiyle birçok maddenin eksik olduğu ortadadır. Dolayısıyla teklifi yetersiz bulmaktayız ve teklife dair gördüğümüz sakınca ve çekincelerimizi dikkate sunarız.

Lütfullah Kayalar

Yozgat

EK GÖRÜŞ

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ (ESAS NO: 2/3789) HAKKINDA

I. GİRİŞ VE YASAMA TEKNİĞİ YÖNÜNDEN GENEL DEĞERLENDİRME

“Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (Esas No: 2/3789), 3/8/2026 tarihinde AK Parti ve MHP grup başkanvekillerinin öncülüğünde, iki iktidar grubuna mensup çok sayıda milletvekilinin imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş ve esas komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna havale edilmiştir. Teklif; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Kanunda değişiklik öngören, ikisi yürürlük ve yürütme maddesi olmak üzere dokuz maddeden oluşmaktadır. Teklifte; şehitlerin ana ve babaları, gaziler, vazife ve harp malulleri ile bunların hak sahiplerine tanınan mali ve sosyal hakların iyileştirilmesi, özellikle de terörle mücadelede ve 15 Temmuz darbe teşebbüsünde yaralandığı hâlde mevzuat gereği “malul sayılmayan” kişilere ilk kez aylık bağlanması amaçlanmaktadır.

Ek görüşümüzün başında açıkça belirtmek isteriz ki teklifin amacına ve çekirdek düzenlemelerine ilkesel bir itirazımız bulunmamaktadır. Devlet adına üstün fedakârlık göstermiş kişiler ile onların yakınları lehine getirilen her iyileştirme, geciktirilmeksizin hayata geçirilmeyi hak eder. Bu nedenle Teklif hakkında muhalefet şerhi yoluna gidilmemiş; aşağıdaki hususların Komisyon raporuna yansıtılması ve Genel Kurul aşamasında dikkate alınması amacıyla ek görüş sunulması tercih edilmiştir. Değerlendirmelerimiz, teklifin ne getirdiğine değil; getirmediğine, tanıdığı hakkı hangi gruplardan esirgediğine ve tanıdığı hakkı hangi usul engelleriyle fiilen kullanılamaz kılma riski taşıdığına ilişkindir. Bir hakkın değeri, yalnızca kâğıt üzerinde tanınmış olmasında değil; kapsamının tutarlılığında, sürekliliğinde ve fiilen kullanılabilirliğinde ortaya çıkar.

Yasama tekniği bakımından ilk tespitimiz olumludur. Teklif, son dönemde sıkça başvuru alan ve birbiriyle hiçbir konu birliği bulunmayan meseleleri tek metinde toplayan “torba” tekniğinden ayrılmakta; dokuz maddenin tamamı şehitlik, gazilik, vazife malullüğü ve bunlara bağlı mali haklar ekseninde kurulmaktadır. Konu bütünlüğünün korunması, milletvekillerinin her hükmü kendi esası üzerinden değerlendirip oylayabilmesine imkân tanımakta ve müzakere kalitesini yükseltmektedir. Bu tercihin, bundan sonraki yasama faaliyetlerinde de sürdürülmesi beklenmelidir.

Buna karşılık teklifin esas komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna havale edilmiş olması üzerinde durulmayı hak etmektedir. Teklifin esaslı hükümlerinin tamamı sosyal güvenlik mevzuatında değişiklik öngörmekte; aylık bağlama, gösterge rakamı belirleme ve asgari ücrete endekslene gibi doğrudan sosyal güvenlik hukukuna ait teknikler kullanılmaktadır. Dahası teklif, Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenip faturası karşılığında Hazineден tahsil edilecek, süreklilik arz eden bir kamu harcaması doğurmaktadır. Bu nitelikteki bir metnin mali ve aktüeryal boyutunun Plan ve Bütçe Komisyonunda da esaslı biçimde ele alınması, hem düzenlemenin sürdürülebilirliği hem de yasama denetiminin etkinliği bakımından yararlı olurdu. Kaç kişinin hangi maddeden yararlanacağı bilinmeden yürütülen bir yasama faaliyeti,

hak sahiplerine verilen sözün gerçekten karşılanıp karşılanamayacağının denetlenmesini güçleştirmektedir.

Teklifin anayasal dayanağı isabetlidir. Genel gerekçede atıf yapılan Anayasa'nın 61'inci maddesi, Devlete harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle malul ve gazileri koruma ve onlara yaraşır bir hayat seviyesi sağlama ödevi yüklemektedir. Anayasa'nın 10'uncu maddesinin son fıkrası da bu gruplar lehine alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılamayacağını açıkça belirtmektedir. Ne var ki bu hükümler, korunan gruplar arasında yapılan ayrımları denetim dışı bırakmaz; yararlanan gruplar arasındaki farklılaştırmanın objektif ve makul bir temele dayanması ve ölçülü olması gerekir. Aşağıda görüleceği üzere teklifin en tartışmalı yönü tam da bu noktada toplanmaktadır.

Teklifin en özgün ve en olumlu yanı, Türk sosyal güvenlik hukukunda bugüne kadar sistematik biçimde tanınmamış olan “malul sayılmayan yaralı” kategorisini normatif düzeye taşımasıdır. Terörle mücadele sırasında vücudunda mermi çekirdeği veya şarapnel taşımasına rağmen maluliyet eşliğinin altında kaldığı için gazi sayılmayan ve hiçbir aylık alamayan kişiler, bugüne kadar haklarını ancak birey birey idari yargıya başvurarak arayabilmiştir. Düzenleme bu yönüyle hem Anayasa'nın 61'inci maddesini somutlaştırmakta hem de idari yargı üzerindeki dava yükünü azaltma potansiyeli taşımaktadır.

Teklifin yapısal zaafı ise hak genişletme iradesinin kapsam düzeyinde tutarlı biçimde uygulanmamasıdır. Aynı nitelikteki yaralanmalar; olayın türüne (terörle mücadele veya 15 Temmuz), kişinin hizmet sınıfına (Emniyet Hizmetleri Sınıfı veya diğer sınıflar) ve olayın tarihine (yürürlük öncesi veya sonrası) göre birbirinden farklı hukuki rejimlere tabi kılınmaktadır. Bu farklılaşma ne genel gerekçede ne de madde gerekçelerinde açıklanmıştır. Teklif bu hâliyle, gidermeyi amaçladığı eşitsizliğin bir benzerini başka bir ekseninde yeniden üretme riski taşımaktadır.

Aşağıdaki değerlendirmelerde yer alan parasal hesaplamalarda, 2026 yılının ikinci yarısı için geçerli memur aylık katsayısı olan 1,575512 ile 2026 yılı net asgari ücreti olan 28.075,50 TL esas alınmıştır. Buna göre teklifin öngördüğü başlıca büyüklükler şöyledir: şehit ana ve babalarına sağlanan asgari aylık güvencesi 28.075,50 TL; bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödeme 56.151,00 TL düzeyinden 70.188,75 TL düzeyine; 3713 sayılı Kanunun 21'inci maddesi kapsamındaki taban aylık 35.398 gösterge karşılığı yaklaşık 55.770 TL; ek 3'üncü madde kapsamındaki aylıklar birinci derece için yaklaşık 42.993 TL, altıncı derece için yaklaşık 28.076 TL; malul sayılmayan yaralılarına bağlanacak aylık ise 17.135 gösterge karşılığı yaklaşık 26.996 TL'dir. Yürürlüğün yılın ilk yarısına denk gelmesi hâlinde katsayı 1,387871 olacağından tüm tutarlar yaklaşık yüzde on iki oranında daha düşük gerçekleşecektir.

Komisyon görüşmelerinde aşağıda madde madde açıklanan hususlar ayrıntılı olarak dile getirilmiş; ancak teklif metninde bu yönde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Teklifin genel amacını desteklemekle birlikte, giderilmesini gerekli gördüğümüz bu hususların Genel Kurul aşamasında dikkate alınabilmesi için, aşağıdaki değerlendirmelerin gerekçeleriyle birlikte Komisyon raporuna ek görüş olarak yansıtılması gereği duyulmuştur.

II. MADDELER İTİBARIYLA GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELERİMİZ

MADDE 1:

Düzenleme ile 5434 sayılı Kanunun 72’nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ve yalnızca “erbaş ve erler ile yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin ana veya babası” bakımından öngörülen asgari aylık güvencesinin, statü ayrımı gözetilmeksizin “ana ve babalara” teşmil edilmesi öngörülmektedir. Madde gerekçesinde amaç açıkça ortaya konulmuştur: tüm vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin ana ve babalarına bağlanacak toplam aylık tutarının, asgari ücretin net tutarından az olmaması. 2026 yılı itibarıyla bu güvence 28.075,50 TL düzeyine karşılık gelmektedir.

Düzenleme, şehadetin hukuki sonuçlarının şehidin rütbesine ve statüsüne göre farklılaşması sonucunu doğuran kategorik ayrımı ortadan kaldırmaktadır. Mevcut hâlde erbaş ve er şehitlerinin ana ve babaları asgari ücret güvencesinden yararlanırken; subay, astsubay, uzman erbaş, polis, güvenlik korucusu veya diğer kamu görevlisi statüsündeki vazife malullerinin ana ve babaları bu güvenceden yararlanamamaktaydı. Bu ayrımın Anayasa’nın 10’uncu maddesi karşısında savunulabilir bir dayanağı bulunmamaktaydı. Ayrıca güvencenin gösterge rakamına değil net asgari ücrete bağlanmış olması, tutarın her yıl otomatik güncellenmesini sağladığından enflasyona karşı koruyucudur. Madde, teklifin en tartışmasız olumlu düzenlemelerinden biridir.

Ancak hayatta olan her iki ebeveynin bulunduğu durumlarda kişi başına düşen tutar 28.075,50 TL yerine 14.037,75 TL düzeyine inecektir. Ana ve babanın boşanmış olması veya ayrı hanelerde yaşaması hâlinde bu sonuç, her iki hanenin de asgari geçim düzeyinin altına düşmesi anlamına gelir ve gerekçede ifade edilen “yaraşır hayat seviyesi” amacını fiilen zayıflatır.

Ayrıca ana ve babanın ayrı yaşaması, evlat edinme ilişkisi ve tüvey ana-baba hâlleri bakımından paylaştırma esasları düzenlenmemiştir. Düzenleme yalnızca ana ve babaları kapsamakta; eş, çocuk ve özellikle bekâr şehitlerin bakıma muhtaç kardeşleri bakımından herhangi bir asgari gelir güvencesi getirmemektedir. Komisyon görüşmelerinde dile getirdiğimiz üzere, asgari ücret güvencesinin ana ve babanın her biri bakımından ayrı ayrı uygulanacağını madde metninde açık hükme bağlanması gerekmekte olup, bu belirsizliğin Genel Kurul aşamasında giderilmesi yerinde olacaktır.

MADDE 2:

Düzenleme ile 5434 sayılı Kanunun ek 77’nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödemenin, net asgari ücretin iki katı tutarından iki buçuk katı tutarına çıkarılması öngörülmektedir. Parasal karşılığı somuttur: 2026 yılı için ödeme 56.151,00 TL düzeyinden 70.188,75 TL düzeyine yükselecek, aylık 14.037,75 TL tutarında ve yüzde yirmi beş oranında bir artış sağlanacaktır.

Bakıma muhtaçlık, gazi ve malul aileleri bakımından yalnızca sağlık gideri değil, aynı zamanda bakım veren aile bireyinin iş gücü piyasasından çekilmesi nedeniyle ciddi bir gelir kaybı anlamına gelmektedir. Ödemenin artırılması bu iki yönlü yükü hafifletmekte; ödemenin gösterge rakamına değil net asgari ücrete endeksli olması ise maddeyi teklifin enflasyonist ortamda en dayanıklı hükmü hâline getirmektedir. Artış oranı sembolik olmayıp anlamlı bir düzeydedir.

Bununla birlikte düzenleme yalnızca tutarı artırmakta, “bakıma muhtaçlık” tespitin usul ve ölçütlerine dokunmamaktadır. Uygulamada asıl darboğaz çoğu zaman ödemenin miktarı değil, bakıma muhtaçlık ölçütlerinin katılığı ve tespit sürecinin uzunluğudur; bu yönüyle madde sorunun yarısını çözmektedir. İkinci olarak, bu ödemenin engelli bireylere yönelik evde bakım yardımı ile ilişkisi, yani mükerrerlik veya mahsup doğup doğmayacağı düzenlenmemiştir. Hane

gelirinde meydana gelen artışın gelir testine yansması nedeniyle mevcut yardımların kesilmesi veya azaltılması hâlinde, kanunla sağlanan iyileştirme idari uygulamayla fiilen geri alınmış olacaktır. Üçüncü olarak, bakım veren aile bireyinin sigortalılığı, prim ödemesi ve emeklilik hakkı bakımından herhangi bir güvence getirilmemekte; bakım hizmetinin kurumsallaştırılması yerine yalnızca nakdî transfer tercih edilmektedir. Nihayet ödemenin bakıma muhtaçlık derecesine göre kademelendirilmemesi, yirmi dört saat esaslı refakat ve tıbbî bakım gerektiren ağır tabloları, görece sınırlı destek ihtiyacı bulunan hâllerle aynı düzeyde konumlandırmaktadır.

Komisyon görüşmelerinde dile getirdiğimiz üzere; ağır bakım yükünün sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi hâlinde ödemenin net asgari ücretin üç katına çıkarılması ile bu ödemenin evde bakım yardımından mahsup edilemeyeceğinin ve gelir tespitinde dikkate alınmayacağına ilişkin madde metninde açıkça düzenlenmesi gerekmektedir. Bu hususun Genel Kurul aşamasında giderilmesi yerinde olacaktır.

MADDE 3:

Düzenleme ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21’inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin son cümlesi yürürlükten kaldırılmakta ve maddeye yeni bir fıkra eklenmektedir. Madde gerekçesine göre düzenlemenin muhatabı, 3713 sayılı Kanun kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler ile güvenlik korucuları, öğrenciler ve sivillerdir. Getirilen mekanizma üç katmanlıdır: bağlanacak aylık, en az dört yıllık yükseköğrenim mezunu olanlar için sekizinci derecenin birinci kademesi, diğerleri için onuncu derecenin birinci kademesi esas alınarak hesaplanacak vazife malullüğü aylığından düşük olamayacak; derece yükselmelerinde dördüncü derece için 2.100, üçüncü derece için 2.200, ikinci derece için 3.000, birinci derece için 3.600 ek gösterge rakamı esas alınacak; ve nihayet aylığın toplam tutarı 35.398 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutardan az olamayacaktır.

Düzenleme, teklifin en kapsamlı eşitlik iyileştirmesidir. Memuriyet statüsü bulunmayan erbaş ve erler, güvenlik korucuları, öğrenciler ve siviller; vazife malulü sayıldıklarında aylıkları hesaplanacak bir derece ve kademeye sahip olmadıkları için yapısal olarak memur statüsündeki malullerin çok altında aylık almaktaydı. Aynı vatan hizmetinin karşılığının istihdam statüsüne göre farklılaşması sonucunu doğuran bu durumun savunulabilir bir dayanağı yoktu. Getirilen taban, söz konusu yapısal dezavantajı doğrudan hedeflemektedir. Fazla ödemelerin faturası karşılığında Hazineden tahsil edilecek olması da yükün Sosyal Güvenlik Kurumunun aktüeryal dengesine yansmasını önlemesi bakımından mali şeffaflık açısından doğru bir tercihtir.

Bununla birlikte madde iki yönden eksiktir. Birincisi teknik niteliktedir: ek gösterge basamakları düzensiz bir ilerleme göstermektedir. Dördüncü derece için 2.100, üçüncü derece için 2.200 öngörülürken aradaki fark yalnızca yüz puandır; buna karşılık üçüncü dereceden ikinci dereceye geçişte fark sekiz yüz, ikinciden birinciye geçişte altı yüz puandır. Derece yükselmesinin mali karşılığını basamaklar arasında öngörülemez kılan bu yapının gerekçesi metinde açıklanmamıştır.

İkincisi ve daha önemlisi, öngörülen taban daha bugünden yetersizdir. 35.398 gösterge rakamı, 2026 yılının ikinci yarısı katsayısıyla çarpıldığında yaklaşık 55.770 TL’ye karşılık gelmektedir; oysa aynı dönemde net asgari ücretin iki katı 56.151,00 TL’dir. Yani teklifin taban olarak öngördüğü tutar, yürürlüğe girmeden önce dahi net asgari ücretin iki katının altında kalmaktadır. Gösterge rakamı kanunda nominal olarak sabitlendiğinden, asgari ücretin memur aylık katsayısından hızlı arttığı her yılda bu makas daha da açılacaktır. Ayrıca 35.398 göstergelik taban, alt derecelerde bir aylık sıkışması riski doğurmakta; maluliyet derecesi arttıkça aylığın artması ilkesi taban etkisiyle alt basamaklarda fiilen işlevsizleşebilecektir. Taban “bağlanacak aylığın toplam tutarı” için öngörüldüğünden, hak sahiplerinin aylığı

hisseleri oranında belirlenecek ve dul ile yetimler bakımından kişi başına düşen tutar tabanın belirgin biçimde altında kalabilecektir.

Nihayet, (h) bendinin yürürlükten kaldırılan son cümlesinin hangi hakkı ortadan kaldırdığı ya da hangi sınırlamayı gidereceği ne madde gerekçesinde ne de Komisyon görüşmelerinde açıklığa kavuşturulmuştur. Ek gösterge basamaklarının düzenli bir yapıya kavuşturulması ve tabanın “35.398 gösterge karşılığı tutar ile net asgari ücretin iki katından hangisi yüksekse o tutar” olarak belirlenmesi, maddenin amacına ulaşması bakımından gereklidir. Bu hususun Genel Kurul aşamasında giderilmesi yerinde olacaktır.

MADDE 4:

Düzenleme ile 3713 sayılı Kanunun ek 3’üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan derece-gösterge tablosu değiştirilmekte ve maddeye, 7082 sayılı Kanunun 14’üncü maddesi kapsamında bulunmayanların, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 1005 sayılı Kanun kapsamındakiler için ilgili mevzuatta sağlanan diğer haklardan yararlanmasını öngören yeni bir fıkra eklenmektedir. Tabloda birinci derece göstergesi 22.382’den 27.288’e, altıncı derece göstergesi ise 14.616’dan 17.820’ye yükseltilmektedir. Parasal olarak bu, birinci derece için yaklaşık 35.263 TL’den 42.993 TL’ye, altıncı derece için yaklaşık 23.028 TL’den 28.076 TL’ye yükselme anlamına gelmektedir.

Artış tüm derecelerde yeknesak biçimde yaklaşık yüzde 21,9 oranındadır ve tablonun iç tutarlılığı korunmuştur. Daha önemlisi, düzenlemenin bir tasarım tercihi dikkat çekmektedir: tablonun en alt basamağı olan altıncı derece için öngörülen 17.820 gösterge, 2026 yılının ikinci yarısı katsayısıyla çarpıldığında 28.075,62 TL’ye karşılık gelmekte ve aynı yılın net asgari ücreti olan 28.075,50 TL ile fiilen örtüşmektedir. Bu, tablonun en alt basamağının bilinçli olarak net asgari ücrete kalibre edildiğini göstermektedir ve isabetli bir tercihtir. Maddeye eklenen fıkra ile 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere tanınan ulaşım, elektrik, su ve öğrenim gibi alanlardaki yan hakların genişletilmesi de gelir dışı refah etkisi bakımından anlamlıdır.

Ancak yüzde 21,9’luk nominal artışın anlamı, ancak tablonun ihdas tarihiyle birlikte değerlendirildiğinde ortaya çıkmaktadır. Söz konusu tablo, 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 684 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ihdas edilmiş, 8/3/2018 tarihli ve 7074 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiş ve o tarihten bu yana sayısal olarak hiç güncellenmemiştir. Dolayısıyla yapılan artış, dokuz yılı aşan bir dönemde biriken enflasyonun çok altında kalmakta ve reel kaybın yalnızca kısmî bir telafisini oluşturmaktadır. Geçmiş aşının telafisine yönelik herhangi bir düzenleme de öngörülmemiştir.

İkinci ve yapısal sorun, güncellenmenin bir mekanizmaya bağlanmamış olmasıdır. Gösterge rakamları kanunda nominal olarak sabitlendiğinden, ancak yeni bir kanun değişikliğiyle güncellenebilecektir. Asgari ücretin memur aylık katsayısından daha hızlı arttığı her yılda, altıncı derece için bugün kurulan asgari ücret denkliği bozulacak ve tablonun en alt basamağı yeniden net asgari ücretin altına düşecektir. Üçüncü olarak, eklenen fıkradaki “aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç” kaydı, yan haklardan yararlanma ile şeref aylığından yararlanma arasında iki katmanlı bir yapı kurmakta; 7082 sayılı Kanunun 14’üncü maddesi kapsamında olanlarla olmayanlar arasındaki ayrım ise devam etmektedir. Tablonun en alt basamağının net asgari ücrete bağlanarak diğer derecelerin bu tutarla orantılı biçimde otomatik güncellenmesi, aynı reel aşının tekrarını önleyecek en sade çözüm olup, bu hususun Genel Kurul aşamasında giderilmesi yerinde olacaktır.

MADDE 5:

Madde 5, teklifin çekirdek düzenlemesidir. 3713 sayılı Kanuna eklenen geçici 20'nci madde ile; terörle mücadele görevlerinin ifası sırasında ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücutta penetran yaralanmaya neden olduğu, el yapımı patlayıcı, mayın, havan, roket ve el bombası gibi mühimmatın etkisiyle ya da bunların oluşturduğu blast ve termal etki sonucu meydana gelen yaralanmalar ile terör örgütü mensuplarının kesici, delici, ezici veya benzeri yakın muharebe niteliğindeki saldırıları sonucu yaralanan; ancak malul sayılmayan veya Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayan personele 17.135 gösterge rakamı üzerinden aylık bağlanması öngörülmektedir. Bu tutar, 2026 yılının ikinci yarısı için yaklaşık 26.996 TL'ye karşılık gelmektedir.

Düzenleme, teklifin en değerli kazanımıdır. Bugüne kadar hiçbir aylık alamayan ve hakkını ancak yargı yoluyla arayabilen bir grup ilk kez normatif olarak tanınmaktadır. Sağlık kurulu raporunun ücretsiz düzenlenmesi ve raporların Sağlık Bakanlığınca belirlenecek hastanelerde hazırlanması, başvuru maliyetini ilgililerin üzerinden almaktadır. Sonradan malul sayılanlar bakımından bu aylığın kesilerek vazife malullüğü aylığına geçiş öngörülmesi, mükerrer ödemeyi önleyen ve hak kaybına yol açmayan isabetli bir çözümdür. 1005 sayılı Kanun kapsamındaki yan haklardan yararlanma imkânının tanınması da parasal tutarın ötesinde bir refah etkisi doğurmaktadır. Düzenlemenin iç sistematığı de tutarlıdır: 17.135 göstergelik tutar, teklifin 4'üncü maddesiyle belirlenen tablonun en alt basamağı olan 17.820 göstergenin hemen altına yerleştirilerek maluliyet ile yaralanma arasındaki hukuki ayrım korunmuştur.

Buna karşılık maddenin taşıdığı eksiklikler, tanınan hakkın değerini ciddi biçimde sınırlamaktadır. Öncelikle bağlanacak aylık, 2026 yılı net asgari ücretinin yüzde 96,2'si düzeyinde olup net asgari ücretin altındadır. TÜRK-İŞ'in Temmuz 2026 dönemi için açıkladığı dört kişilik aile aylık sınırı olan 36.939,87 TL ile karşılaştırıldığında ise yaklaşık yüzde 27 daha düşük kalmaktadır. Anayasa'nın 61'inci maddesinde öngörülen “yaraşır bir hayat seviyesi” ölçütü karşısında bu düzeyin yeterliliği tartışmalıdır.

İkincisi ve en ağır, kapsam asimetrisidir. Geçici 20'nci madde yalnızca askerî personeli, Millî İstihbarat Teşkilatı mensuplarını, Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelini ve güvenlik korucularını kapsamaktadır. Bunun sonucunda terör eylemi sonucu aynı nitelikte yaralanan siviller; kamuda genel idare hizmetleri, teknik hizmetler veya sağlık hizmetleri sınıflarında görev yapan personel; sözleşmeli ve geçici personel ile olay yerinde görev yapan itfaiye, sağlık ve eğitim personeli kapsam dışında kalmaktadır. Bu durum, teklifin 7'nci maddesiyle 15 Temmuz bakımından kamu görevlileri ve sivillerin birlikte kapsanması karşısında açık bir çelişki oluşturmaktadır. Aynı olayda, aynı yerde, aynı patlayıcının etkisiyle yaralanan iki kişinin hizmet sınıfına göre farklı hukuki rejimlere tabi tutulmasının objektif ve makul bir açıklaması Komisyon görüşmelerinde ortaya konulamamıştır. Bu hâliyle düzenleme, Anayasa'nın 10'uncu maddesi bakımından tartışmaya açıktır.

Üçüncüsü, tarih eşiği ve “bir defaya mahsus” uygulama kayıdır. Madde hükümleri yalnızca yürürlük tarihinden önce meydana gelen olaylar hakkında uygulanacak, bu tarihten sonra meydana gelen olaylar bakımından yeni başvuru yapılamayacaktır. Terörle mücadelenin devam ettiği bir ortamda bu kural, geleceğe dönük yapısal bir koruma boşluğu yaratmaktadır. Sonuç olarak, tamamen aynı koşullarda ve aynı ağırlıkta yaralanan iki kişiden biri sırf olayı yürürlük tarihinden önce yaşadığı için ömür boyu aylık alacak, diğeri hiçbir hak elde edemeyecektir; aralarındaki tek fark takvim tarihidir. Sosyal güvenlik hukukunda tarih eşiğine dayalı ayrımların yarattığı görece yoksunluk ve zincirleme mağduriyet talebi olgusu dikkate alındığında, düzenlemenin geçici madde yerine kalıcı bir hükme dönüştürülmesi gerekirdi.

Dördüncüsü, bir yıllık hak düşürücü başvuru süresidir. Düzenlemenin muhatabı büyük ölçüde yıllar, kimi hâlde on yılı aşan süreler önce yaralanmış kişiler olduğundan; tıbbî kayıtların eksikliği ve illiyet bağının bu kadar uzun bir aradan sonra kurulmasının güçlüğü ciddi ispat sorunları doğuracaktır. Ayrıca kurumdan ayrılmış, terhis olmuş veya emekli olmuş kişiler bakımından “olay tarihinde mensubu olunan kuruma başvuru” şartı pratik güçlükler yaratacaktır. Bu şartın, en az bir adli tıp uzmanının yer aldığı sağlık kurulu raporu zorunluluğuyla birleşmesi, ülkedeki adli tıp uzmanı sayısının sınırlılığı ve Adli Tıp Kurumunun mevcut iş yükü karşısında hak sahiplerinin süre içinde rapor alamamaları riskini artırmaktadır. Sağlık Bakanlığınca belirlenecek hastanelerin sayısı ve coğrafi dağılımına ilişkin bir güvence de bulunmamaktadır.

Beşincisi, yaralanma tanımının darlığıdır. Madde, penetran yaralanma, patlayıcı etkisi, blast ve termal etki ile yakın muharebe niteliğindeki saldırılar üzerinden kurulmuştur. Bu çerçevede, görünür fiziksel yaralanmaları kapsamakla birlikte travma sonrası stres bozukluğu, patlama kaynaklı travmatik beyin hasarı, kalıcı işitme kaybı ve kimyasal maruziyet gibi görünmeyen yaralanmaları dışlama riski taşımaktadır. Oysa bu tablolar, kişinin çalışma kapasitesini ve yaşam kalitesini penetran bir yaralanma kadar, çoğu zaman ondan daha ağır biçimde etkileyebilmektedir. Karşılaştırmalı hukuk bu noktada yol göstericidir: Amerika Birleşik Devletleri Gaziler Bakanlığı sisteminde travma sonrası stres bozukluğu hizmet bağlantılı engellilik olarak tazmin edilmekte, Birleşik Krallık Silahlı Kuvvetler Tazminat Programı ise ruhsal bozukluklar için ayrı ve kademeli bir tarife öngörmektedir.

Altıncısı, usul güvencelerinin yokluğudur. Madde; başvurunun reddi hâlinde ilgiliye tanınacak itiraz mekanizmasını, idarenin karar verme süresini, kararın gerekçelendirilmesi yükümlülüğünü ve sağlık kurulu raporuna itiraz usulünü düzenlememektedir. Bu eksiklik, düzenlemenin idari yargı yükünü azaltma yönündeki temel amacını zayıflatmakta, hak sahiplerini doğrudan dava açmaya yöneltmektedir.

Komisyon görüşmelerinde dile getirdiğimiz üzere; kapsamanın terör eylemi nedeniyle yaralanan siviller ile hizmet sınıfı ayrımı gözetilmeksizin tüm kamu görevlilerini içerecek biçimde genişletilmesi, görünmeyen yaralanmaların kapsama alınması, “bir defaya mahsus uygulanma” kaydının kaldırılarak düzenlemenin kalıcı hâle getirilmesi, başvuru süresinin uzatılması, 5454 sayılı Kanuna atıf yapılması, vefat hâlinde hakkın hak sahiplerine intikali ile itiraz usulü ve karar süresinin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu hususların Genel Kurul aşamasında giderilmesi, maddenin taşıdığı olumlu potansiyelin fiilen gerçekleşmesi bakımından zorunludur.

MADDE 6:

Düzenleme ile 5510 sayılı Kanunun geçici 18’inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “askerlik çağı dışına çıktıkları” ibaresi “55 yaşını doldurdıkları” şeklinde değiştirilmekte; böylece er ve erbaşların yeniden muayene talebinde bulunabilecekleri yaş haddi yükseltilmektedir.

Askerlik hizmeti sırasında yaralanan er ve erbaşlarda maluliyetin ilk muayenede tam olarak tespit edilememesi, rahatsızlığın yıllar sonra ağırlaşması ve özellikle patlama kaynaklı işitme kaybı, omurga ve eklem hasarları ile psikiyatrik tabloların gecikmeli olarak ortaya çıkması yaygın bir olgudur. Mevcut düzenlemede yeniden muayene hakkı askerlik çağının sona ermesiyle birlikte kırklı yaşların başında sona ermekteydi; hakkın 55 yaşına kadar kullanılabilmesi gerçek bir ihtiyaca cevap veren ve hak kaybını önleyen anlamlı bir genişlemedir. Maddenin yürürlüğü bakımından erteleme öngörülmemiş olması da olumludur.

Ancak düzenleme, ölçütü değiştirmemekte, yalnızca eşiği yükseltmektedir. 55 yaş hâlâ mutlak bir üst sınır olduğundan, maluliyeti bu yaştan sonra ağırlaşan kişiler bakımından hak kaybı sürecektir. Tıbbî açıdan belirleyici olan husus kişinin yaşı değil, sağlık durumundaki ağırlaşmanın hizmetle illiyetidir; ölçütün yaş yerine sağlık durumundaki değişime bağlanması düzenlemenin amacına daha uygun düşerdi. Ayrıca yeniden muayene hakkının kaç kez kullanılabilceği ve muayene sonucunun ilgilinin aleyhine olması hâlinde mevcut aylığın korunup korunmayacağı düzenlenmemiştir. Bu belirsizlik, rahatsızlığı ağırlaşmış olsa dahi hak sahiplerini mevcut aylıklarını kaybetme endişesiyle muayene talebinde bulunmaktan caydırıcı bir etki doğurmaktadır. Kanunla tanınan bir hakkın, kullanılması hâlinde mevcut hakların kaybı riskini taşıması hukuki güvenlik ilkesiyle bağdaşmaz. Bu belirsizliğin giderilmesi ve ölçütün yaş sınırı yerine sağlık durumundaki ağırlaşmaya bağlanması yönündeki değerlendirmemizin Genel Kurul aşamasında dikkate alınması gerekmektedir.

MADDE 7:

Madde iki ayrı düzenleme içermektedir. Birincisi, 7082 sayılı Kanunun 14’üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “maddenin” ibaresinin “fıkranın” şeklinde değiştirilmesidir. İkincisi ve esaslı olanı, 15/7/2016 tarihindeki darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bunların devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması sırasında yaralanan kamu görevlileri ve sivillerden malul sayılmayan veya derece tespiti yapılmayanlara 17.135 gösterge rakamı üzerinden aylık bağlanmasıdır.

Düzenleme, 7082 sayılı Kanunda yaralandığı hâlde malul sayılmayanlar bakımından mevcut olan boşluğu doldurmaktadır. Kapsamın kamu görevlileri ile sivilleri birlikte içermesi, teklifin 5’inci maddesine kıyasla daha kapsayıcı ve isabetli bir tercihtir. Ayrıca bir yıllık başvuru süresi ya da “bir defaya mahsus uygulanma” kaydı öngörülmemiş olması, hak sahipleri açısından 5’inci maddeye göre belirgin biçimde daha koruyucudur. 5454 sayılı Kanuna yapılan açık atıf da ek ödeme bakımından belirlilik sağlamaktadır.

Asıl sorun maddenin kendisinde değil, teklifin 5’inci maddesiyle arasındaki asimetridedir. Aynı gösterge rakamı üzerinden aylık bağlanan iki grup; kapsanan kişiler, başvuru usulü ve süresi, uygulamanın sürekli ya da bir defaya mahsus olması ve 5454 sayılı Kanuna atıf yapılıp yapılmaması bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Bu farklılaşmanın objektif ve makul bir gerekçesi ortaya konulmamıştır. Ayrıca aylığın başlangıcının fıkranın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı olarak belirlenmesi, 15 Temmuz 2016’dan bu yana yarananmasının hukuki karşılığını alamamış kişilerin aradan geçen on yıla yakın süre bakımından hiçbir telafi elde edememesi sonucunu doğurmaktadır. Bu kişilerin hak kaybı kendi kusurlarından değil, mevzuattaki boşluktan kaynaklanmıştır. Nihayet “maddenin” ibaresinin “fıkranın” şeklinde değiştirilmesinin uygulamada kapsam daralması ya da genişlemesi sonucu doğurup doğurmayacağı gerekçede açıklanmamıştır. Aylığın 15/7/2016 tarihini takip eden aybaşından itibaren bağlanması, hak kaybının gerçek başlangıç tarihinden itibaren giderilmesini sağlayacak olup, bu hususun Genel Kurul aşamasında düzeltilmesi yerinde olacaktır.

MADDE 8:

Yürürlük maddesidir. Teklifin 1, 2, 3, 4 ve 7’nci maddeleri yayımını takip eden ödeme döneminden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde; 5’inci maddesi 1/9/2026 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde; diğer maddeler ise yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Parasal iyileştirmelerin ödeme dönemi başlangıcına bağlanması, uygulama kolaylığı bakımından olağan ve isabetli bir tekniktir. Buna karşılık iki husus dikkat çekmektedir. Birincisi, teklifin sosyal bakımdan en öncelikli hükmü olan 5’inci maddenin yürürlüğünün diğer maddelerden sonraya bırakılmış olmasıdır. Bu maddenin muhatabı, bugüne kadar hiçbir aylık alamamış ve hakkını ancak birey birey idari yargıya başvurarak arayabilmiş kişilerdir. Teklifin en mağdur grubunu ilgilendiren hükmün, parasal iyileştirme getiren diğer maddelerden sonra yürürlüğe girmesi düzenlemenin kendi sosyal amacıyla bağdaşmamakta olup, bu tercihin gerekçesi ne teklifte ne de Komisyon görüşmelerinde açıklanmıştır. Erteleme, madde kapsamında öngörülen bir yıllık başvuru süresiyle birleştiğinde hak sahiplerinin fiilen kullanabileceği süreyi daraltmakta; bu süre içinde vefat edecek yaralılar bakımından telafisi imkânsız bir hak kaybı riski doğurmaktadır.

İkincisi, hiçbir madde bakımından geçmişe etkili bir telafi öngörülmemiş olmasıdır. Özellikle 3713 sayılı Kanunun ek 3’üncü maddesindeki tablonun 2017 yılından bu yana güncellenmemiş olduğu dikkate alındığında, geçmiş dönemde oluşan reel kaybın telafisine ilişkin bir düzenleme bulunmaması önemli bir eksikliktir. 5’inci maddenin de diğer maddelerle aynı tarihte yürürlüğe girmesi sağlanmalı ve bu husus Genel Kurul aşamasında düzeltilmelidir.

III. TEKLİF ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRME

Yukarıda madde madde ortaya konulan değerlendirmeler bir bütün olarak ele alındığında, teklifin niteliği bakımından hak genişletici, konu bütünlüğü korunmuş ve amacı meşru bir metin olduğu görülmektedir. Teklif, Anayasa’nın 61’inci maddesinde Devlete yüklenen ödevi somutlaştırmakta; şehitlerin ana ve babaları, bakıma muhtaç gaziler, memuriyet statüsü bulunmayan vazife malulleri ve özellikle bugüne kadar hukuken görünmez kalmış olan “malul sayılmayan yaralılar” bakımından gerçek ve ölçülebilir iyileştirmeler getirmektedir. Bu çekirdek yönüyle teklif desteklenmeye değerdir; ek görüşümüz de teklife yönelik bir itiraz değil, eksik bırakılan yönlerinin tamamlanmasına yönelik bir katkı niteliğindedir.

Teklifin eksiklikleri üç düzlemde toplanmaktadır. Birinci düzlem kapsamıdır: 5’inci madde ile 7’nci madde arasındaki asimetri, aynı nitelikteki yaralanmaları olayın türüne ve kişinin hizmet sınıfına göre farklı rejimlere tabi kılmakta; siviller, Emniyet Hizmetleri Sınıfı dışındaki kamu personeli ve terör mağduru vatandaşlar kapsam dışında kalmaktadır. İkinci düzlem süreklilik ve usuldür: “bir defaya mahsus” uygulama kaydı, bir yıllık hak düşürücü süre, itiraz ve yargı yoluna ilişkin güvencelerin bulunmaması ile adli tıp kapasitesine ilişkin belirsizlik, tanınan hakkın fiilen kullanılabilirliğini zayıflatmaktadır. Üçüncü düzlem parasal yeterlilik ve sürdürülebilirliktir: malul sayılmayan yaralılara bağlanacak yaklaşık 26.996 TL tutarındaki aylık net asgari ücretin ve dört kişilik aile açlık sınırının altında kalmakta; nominal olarak sabitlenen gösterge rakamları ise otomatik bir güncelleme mekanizmasına bağlanmadığından aynı reel aşınmanın tekrarı kaçınılmaz görünmektedir.

Anayasa’nın 10’uncu maddesinin son fıkrası, şehit yakınları ile malul ve gaziler lehine alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılamayacağını hükme bağlar. Ancak bu hüküm, korunan gruplar arasında yapılan ayrımları denetim dışı bırakmaz. Aynı olayda, aynı patlayıcının etkisiyle yaralanan bir asker ile bir sivilin; ya da aynı emniyet teşkilatında görevli iki personelin sırf hizmet sınıfları farklı diye birbirinden ayrı hukuki sonuçlara tabi tutulması, objektif ve makul bir temele dayanmamaktadır. Devlet adına ödenen bedelin karşılığı, bedeli ödeyenin kadrosuna, unvanına veya olayın takvim tarihine göre değişemez.

Komisyon görüşmelerinde dile getirdiğimiz üzere, bu eksikliklerin giderilmesi için sekiz hususun teklif metnine yansıtılması gerekmektedir: asgari ücret güvencesinin ana ve babanın her biri bakımından ayrı ayrı uygulanması, bakım ödemesinin ağır bakım hâlinde artırılması ve diğer sosyal yardımlardan mahsup edilmemesi, taban aylığın net asgari ücretin iki katından az olmaması, derece-gösterge tablosunun net asgari ücrete bağlanarak otomatik güncellenmesi, geçici 20'nci maddenin kapsam, süre, yaralanma tanımı ve usul yönünden tamamlanması, yeniden muayene hakkında yaş sınırının kaldırılması, 15 Temmuz yaralılarına bağlanacak aylıkların 15/7/2016 tarihinden itibaren başlatılması ve 5'inci maddenin yürürlüğünün öne alınması. Komisyon aşamasında teklif metninde bu yönde bir değişiklik yapılmamıştır.

Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumundan, her bir madde için tahmini yararlanıcı sayısı, yıllık bütçe yükü ve Hazine transferi projeksiyonunu içeren bir mali etki raporu; Adli Tıp Kurumu ile Sağlık Bakanlığından ise öngörülen sağlık kurulu raporu sisteminin bir yıllık başvuru penceresi içinde uygulanabilirliğine ilişkin kurum görüşü istenmesi yönündeki taleplerimiz de karşılanmamıştır. Bu belgelerin sunulması, teklifin hak sahiplerine verdiği sözü gerçekten karşılayıp karşılamadığının denetlenebilmesi bakımından gereklidir.

Sonuç olarak teklif, amacı ve çekirdek düzenlemeleri itibarıyla olumlu; ancak kapsam, süreklilik, usul ve parasal yeterlilik boyutlarında önemli eksiklikler taşıyan bir metindir. Devlet adına üstün fedakârlık göstermiş kişiler bakımından tanınan hakkın değeri, yalnızca tanınmış olmasında değil; kapsamının tutarlılığında, sürekliliğinde ve fiilen kullanılabilirliğinde ortaya çıkar. Yukarıda sıralanan hususların Genel Kurul aşamasında giderilmesi hâlinde teklif, taşıdığı olumlu potansiyeli eksiksiz biçimde gerçekleştirebilecek niteliktedir.

Yukarıda belirtilen hususlarda kanun teklifinde gerekli değişikliklerin ve ilavelerin yapılması temennisiyle ek görüşümüzü sunuyoruz.

Medeni Yılmaz

İstanbul

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
GRUP BAŞKANVEKİLİ
GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ ABDULHAMİT GÜL,
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP
BAŞKANVEKİLLERİ
MANİSA MİLLETVEKİLİ ERKAN AKÇAY VE
NEVŞEHİR MİLLETVEKİLİ FİLİZ KILIÇ,
KAYSERİ MİLLETVEKİLİ HULUSİ AKAR
İLE 144 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 72 nci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “erbaş ve erler ile yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin ana veya babasına” ibaresi “ana ve babalara” şeklinde ve dördüncü cümlesinde yer alan “Erbaş ve erler ile yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin ana ve babalarına” ibaresi “Ana ve babalara” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “iki katı” ibaresi “iki buçuk katı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Birinci fıkranın (h), (i) ve (j) bentleri kapsamındakilere bağlanacak aylıklar, bitirmiş oldukları okullar neticesinde hak kazandıkları unvanlar üzerinden yürütmüş oldukları kamu görevleri sebebiyle daha yüksek aylık bağlanmasına ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla; en az dört yıllık yüksek öğrenim mezunu olanlar sekizinci derecenin birinci kademesindeki, diğerleri ise eğitim durumlarına bakılmaksızın onuncu derecenin birinci kademesinde bulunanların emekli keseneğine esas aylıkları üzerinden hesaplanacak vazife malullüğü

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 72 nci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “erbaş ve erler ile yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin ana veya babasına” ibaresi “ana ve babalara” şeklinde ve dördüncü cümlesinde yer alan “Erbaş ve erler ile yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin ana ve babalarına” ibaresi “Ana ve babalara” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “iki katı” ibaresi “iki buçuk katı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Birinci fıkranın (h), (i) ve (j) bentleri kapsamındakilere bağlanacak aylıklar, bitirmiş oldukları okullar neticesinde hak kazandıkları unvanlar üzerinden yürütmüş oldukları kamu görevleri sebebiyle daha yüksek aylık bağlanmasına ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla; en az dört yıllık yüksek öğrenim mezunu olanlar sekizinci derecenin birinci kademesinde, diğerleri ise eğitim durumlarına bakılmaksızın onuncu derecenin birinci kademesinde bulunanların emekli keseneğine esas aylıkları üzerinden hesaplanacak vazife malullüğü

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili
Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül,
Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri
Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve
Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç,
Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile
144 Milletvekilinin Teklifi)

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

aylığı tutarından düşük olamaz ve bunlar için 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre yapılacak yükseltmelerde aynı derece başlangıç olarak esas alınarak artırılır ve derece yükselmelerinde yüksek öğrenim mezunu gibi işlem yapılır ve dördüncü dereceye yükselenler için 2.100, üçüncü dereceye yükselenler için 2.200, ikinci dereceye yükselenler için 3.000, birinci dereceye yükselenler için ise 3.600 ek gösterge rakamı esas alınır. Bu fıkra kapsamındakilere bağlanacak aylığın toplam tutarı, 35.398 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan; hak sahiplerinin aylık tutarı ise bulunacak tutarın hisseleri oranı esas alınarak tespit edilecek tutarından az olamaz. Bu fıkra uyarınca ilgililere fazla olarak yapılan ödemeler, faturası karşılığı Sosyal Güvenlik Kurumunca Hazineden tahsil edilir.”

MADDE 4- 3713 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan tablo aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“

Dereceler	Göstergeler
1	27.288
2	25.385
3	23.485
4	21.578
5	19.673
6	17.820

”

“Bu madde kapsamında aylık bağlananlardan 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul

aylığı tutarından düşük olamaz ve bunlar için 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre yapılacak yükseltmelerde aynı derece başlangıç olarak esas alınarak artırılır ve derece yükselmelerinde yüksek öğrenim mezunu gibi işlem yapılır ve dördüncü dereceye yükselenler için 2.100, üçüncü dereceye yükselenler için 2.200, ikinci dereceye yükselenler için 3.000, birinci dereceye yükselenler için ise 3.600 ek gösterge rakamı esas alınır. Bu fıkra kapsamındakilere bağlanacak aylığın toplam tutarı, 35.398 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan; hak sahiplerinin aylık tutarı ise bulunacak tutarın hisseleri oranı esas alınarak tespit edilecek tutarından az olamaz. Bu fıkra uyarınca ilgililere fazla olarak yapılan ödemeler, faturası karşılığı Sosyal Güvenlik Kurumunca Hazineden tahsil edilir.”

MADDE 4- 3713 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan tablo aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“

Dereceler	Göstergeler
1	27.288
2	25.385
3	23.485
4	21.578
5	19.673
6	17.820

”

“Bu madde kapsamında aylık bağlananlardan 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili
Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül,
Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri
Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve
Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç,
Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile
144 Milletvekilinin Teklifi)

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

Edilmesine Dair Kanunun 14 üncü maddesi kapsamında bulunmayanlar; aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklâl Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatanî Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki için ilgili mevzuatında sağlanan diğer haklardan yararlanır.”

MADDE 5- 3713 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 20- Bu Kanun kapsamında yürütülen terörle mücadele görevlerinin ifası sırasında;

a) Terör eylemleri sonucu ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücutta penetran yaralanmaya neden olduğu ya da ateşli silah, el yapımı patlayıcı (EYP), mayın, havan, roket, el bombası, şarapnel veya benzeri patlayıcı mühimmatın etkisiyle veya bunların oluşturduğu blast ve termal etki sonucu meydana gelen yaralanmaların,

b) Terör örgütü mensuplarının kesici, delici, ezici veya benzeri yakın muharebe niteliğindeki saldırıları sonucu meydana gelen yaralanmaların,

Adli Tıp Kurumunca kullanılan tıbbî değerlendirme ölçütleri esas alınarak, olay tarihindeki yaralanmalarının hafif nitelikte olmayan yaralanma niteliği taşıdığı ve mevcut sağlık durumu ile olay tarihindeki yaralanma arasında illiyet bağı bulunduğu en az bir adli tıp uzmanının yer aldığı sağlık kurulu raporuyla tespit edilenlerden; malul sayılmayan veya 13/7/1953 tarihli ve 4/1053 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayan Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı

Edilmesine Dair Kanunun 14 üncü maddesi kapsamında bulunmayanlar; aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklâl Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatanî Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki için ilgili mevzuatında sağlanan diğer haklardan yararlanır.”

MADDE 5- 3713 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 20- Bu Kanun kapsamında yürütülen terörle mücadele görevlerinin ifası sırasında;

a) Terör eylemleri sonucu ateşli silah mermi çekirdeği, şarapnel veya benzeri mühimmatın vücutta penetran yaralanmaya neden olduğu ya da ateşli silah, el yapımı patlayıcı (EYP), mayın, havan, roket, el bombası, şarapnel veya benzeri patlayıcı mühimmatın etkisiyle veya bunların oluşturduğu blast ve termal etki sonucu meydana gelen yaralanmaların,

b) Terör örgütü mensuplarının kesici, delici, ezici veya benzeri yakın muharebe niteliğindeki saldırıları sonucu meydana gelen yaralanmaların,

Adli Tıp Kurumunca kullanılan tıbbî değerlendirme ölçütleri esas alınarak, olay tarihindeki yaralanmalarının hafif nitelikte olmayan yaralanma niteliği taşıdığı ve mevcut sağlık durumu ile olay tarihindeki yaralanma arasında illiyet bağı bulunduğu en az bir adli tıp uzmanının yer aldığı sağlık kurulu raporuyla tespit edilenlerden; malul sayılmayan veya 13/7/1953 tarihli ve 4/1053 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Vazife Malullüklerinin Nevileriyle Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayan Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili
Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül,
Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri
Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve
Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç,
Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile
144 Milletvekilinin Teklifi)

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

ve Sahil Güvenlik Komutanlığının erbaş ve erler dâhil askerî personeli, Millî İstihbarat Teşkilatı mensupları, Emniyet Teşkilatının Emniyet Hizmetleri Sınıfına mensup personeli ile güvenlik korucularına olay tarihindeki mensubu oldukları kuruma bu madde kapsamında yaptıkları başvuru tarihini takip eden aybaşından itibaren Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından 17.135 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık bağlanır. Bu madde kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen aylıklar, faturası karşılığında iki ay içerisinde Hazine'den tahsil edilir.

Birinci fıkra kapsamında yer alanların başvurusu üzerine olay tarihinde mensubu olunan kurum tarafından, yaralanmanın bu madde kapsamında olabileceğinin değerlendirilmesi halinde ilgili bilgi ve belgeler ile birlikte kişi Sağlık Bakanlığınca belirlenen hastanelere sevk edilir. İlgili hastanelerce, olay tarihindeki yaralanmanın bu madde kapsamında olup olmadığına ilişkin, mevcut tıbbî kayıtlar ve diğer sağlık belgeleri esas alınarak sağlık kurulu raporu düzenlenir ve ilgili kuruma gönderilir. Bu amaçla düzenlenecek olan sağlık raporlarından ücret alınmaz. Bu madde kapsamında olduğu tespit edilenlere ilişkin sağlık kurulu raporu ile diğer bilgi ve belgeler aylık bağlanması amacıyla ilgili kurum tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilir.

Bu madde uyarınca aylık bağlananlardan söz konusu yaralanmalarına bağlı olarak sonradan malul olduklarına karar verilenler ile bu Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında derece tespiti yapılanlar hakkında, karar tarihini takip eden aybaşından itibaren ilgisine göre bu Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası ile ek

ve Sahil Güvenlik Komutanlığının erbaş ve erler dâhil askerî personeli, Millî İstihbarat Teşkilatı mensupları, Emniyet Teşkilatının Emniyet Hizmetleri Sınıfına mensup personeli ile güvenlik korucularına olay tarihindeki mensubu oldukları kuruma bu madde kapsamında yaptıkları başvuru tarihini takip eden aybaşından itibaren Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından 17.135 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık bağlanır. Bu madde kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen aylıklar, faturası karşılığında iki ay içerisinde Hazine'den tahsil edilir.

Birinci fıkra kapsamında yer alanların başvurusu üzerine olay tarihinde mensubu olunan kurum tarafından, yaralanmanın bu madde kapsamında olabileceğinin değerlendirilmesi halinde ilgili bilgi ve belgeler ile birlikte kişi Sağlık Bakanlığınca belirlenen hastanelere sevk edilir. İlgili hastanelerce, olay tarihindeki yaralanmanın bu madde kapsamında olup olmadığına ilişkin, mevcut tıbbî kayıtlar ve diğer sağlık belgeleri esas alınarak sağlık kurulu raporu düzenlenir ve ilgili kuruma gönderilir. Bu amaçla düzenlenecek olan sağlık raporlarından ücret alınmaz. Bu madde kapsamında olduğu tespit edilenlere ilişkin sağlık kurulu raporu ile diğer bilgi ve belgeler aylık bağlanması amacıyla ilgili kurum tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilir.

Bu madde uyarınca aylık bağlananlardan söz konusu yaralanmalarına bağlı olarak sonradan malul olduklarına karar verilenler ile ek 3 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında derece tespiti yapılanlar hakkında, karar tarihini takip eden ay başından itibaren ilgisine göre 21 inci maddenin birinci fıkrası ile ek 3 üncü madde

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili
Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül,
Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri
Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve
Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç,
Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile
144 Milletvekilinin Teklifi)

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

3 üncü madde hükümleri uygulanır ve bu madde hükümlerine göre bağlanmış olan aylıkları vazife malullüğü aylığının ya da ek 3 üncü madde kapsamındaki aylığın başladığı tarihten itibaren kesilir.

Bu madde kapsamında aylık bağlananlar, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındakiler için ilgili mevzuatında sağlanan diğer haklardan yararlanır.

Bu madde hükümleri, yalnızca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olaylar hakkında bir defaya mahsus uygulanır. Bu tarihten sonra meydana gelen olaylar bakımından bu madde kapsamında yeni başvuru yapılamaz.

Bu madde kapsamındaki başvurular, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgililer tarafından olay tarihinde mensubu oldukları kurumlara yapılır.”

MADDE 6- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “askerlik çağı dışına çıktıkları” ibaresi “55 yaşını doldurdıkları” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “maddenin” ibaresi “fıkranın” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

hükümleri uygulanır ve bu madde hükümlerine göre bağlanmış olan aylıkları vazife malullüğü aylığının ya da ek 3 üncü madde kapsamındaki aylığın başladığı tarihten itibaren kesilir.

Bu madde kapsamında aylık bağlananlar, aylık bağlanmasına ilişkin hükümler hariç olmak üzere 1005 sayılı Kanun kapsamındakiler için ilgili mevzuatında sağlanan diğer haklardan yararlanır.

Bu madde hükümleri, yalnızca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olaylar hakkında bir defaya mahsus uygulanır. Bu tarihten sonra meydana gelen olaylar bakımından bu madde kapsamında yeni başvuru yapılamaz.

Bu madde kapsamındaki başvurular, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgililer tarafından olay tarihinde mensubu oldukları kurumlara yapılır.”

MADDE 6- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “askerlik çağı dışına çıktıkları” ibaresi “55 yaşını doldurdıkları” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “maddenin” ibaresi “fıkranın” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili
Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül,
Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri
Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve
Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç,
Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile
144 Milletvekilinin Teklifi)

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

“(2) Birinci fıkra kapsamına girenlerden yaralanma sonucu malul sayılmayan veya 13/7/1953 tarihli ve 4/1053 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayanların kendilerine, Sosyal Güvenlik Kurumunca bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren 17.135 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık bağlanır. Bu aylıklar hakkında 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur’dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ek Ödeme Yapılması ile Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur’dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ödenen Gelir ve Aylıklarda 2006 Yılında Yapılacak Artışlar ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bu fıkra kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen aylıklar, faturası karşılığında iki ay içerisinde Hazineden tahsil edilir.”

Yürürlük

MADDE 8- Bu Kanunun;

a) 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü ve 7 nci maddeleri yayımını takip eden ödeme döneminden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) 5 inci maddesi 1/9/2026 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

“(2) Birinci fıkra kapsamına girenlerden yaralanma sonucu malul sayılmayan veya 13/7/1953 tarihli ve 4/1053 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Vazife Malullüklerinin Nevileriyle Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmayanların kendilerine, Sosyal Güvenlik Kurumunca bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren 17.135 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık bağlanır. Bu aylıklar hakkında 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur’dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ek Ödeme Yapılması ile Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur’dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ödenen Gelir ve Aylıklarda 2006 Yılında Yapılacak Artışlar ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bu fıkra kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen aylıklar, faturası karşılığında iki ay içerisinde Hazineden tahsil edilir.”

Yürürlük

MADDE 8- Bu Kanunun;

a) 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü ve 7 nci maddeleri yayımını takip eden ödeme döneminden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) 5 inci maddesi 1/9/2026 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TBMM Basımevi - 2026